

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การประเมินด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนดอนยาง

อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

Evaluation of Economic Values in Don Yang Community Forest,

Kamalasai District, Kalasin Province

โอปอล์ สุวรรณมณ

ปัญญา ห่มนเกิบ

RCH

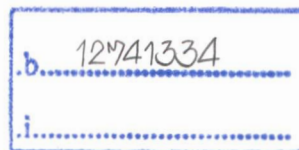
09467

2556

สาขา.....

เลขทะเบียน 140550

วันเดือนปี... 9 ก.พ. 2559

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากเงินงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2556

วิทยาลัยการบริหารและจัดการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ชื่อโครงการ การประเมินด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนคอนยาง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์
แหล่งเงิน เงินงบประมาณรายได้ วิทยาลัยการบริหารและจัดการ

ประจำปีงบประมาณ 2556 จำนวนเงินที่ได้รับสนับสนุน 50,000 บาท

ระยะเวลาที่ทําวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2555 ถึง 30 กันยายน 2556

หัวหน้าโครงการวิจัย นางสาวโอบอล สุวรรณเมฆ สาขาวิชาการจัดการธุรกิจเกษตรและ
อุตสาหกรรมอาหาร วิทยาลัยการบริหารและจัดการ

ผู้ร่วมโครงการ นายปัญญา หมั่นเก็บ สาขาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนคอนยาง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชากรที่ใช้ศึกษาคือตัวแทนครัวเรือน จำนวน 127 ครัวเรือน ที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.8 มีอายุ 40-59 ปี ร้อยละ 63 เป็นแม่บ้าน ร้อยละ 74 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 76.4 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-5 คน ร้อยละ 46.5 ส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิม ร้อยละ 88.2 มีอาชีพทำนา ร้อยละ 94.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 92,300 บาท มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 14.42 ไร่ การเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าที่ไม่ใช่เนื้อไม้ (NTFPs) แบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม ส่วนใหญ่ได้แก่ เห็ด รองลงมาคือพืชผักป่า ไม้ฟืน สมุนไพร และแมลงชนิดต่าง ๆ โดยมีมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายรวมทั้งสิ้น 482,288 บาทต่อปี หรือเฉลี่ย 6,036.20 บาทต่อครัวเรือนต่อปี จำแนกออกเป็นการบริโภคในครัวเรือน 409,908 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 85 ของมูลค่ารวมทั้งสิ้น ส่วนมูลค่าการจำหน่าย 72,380 บาท/ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 15 ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากเห็ด 450,863 บาท/ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 93.49 ของมูลค่ารวมทั้งสิ้น รองลงมาเป็นพืชผักป่า มีมูลค่ารวม 21,905 บาท/ปี หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 4.54 ข้อเสนอแนะ กรรมการป่าชุมชนควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการป่าชุมชนในเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ป่าชุมชนแห่งนี้อย่างยั่งยืน และขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ : มูลค่าทางเศรษฐกิจ, ป่าชุมชน, ผลผลิตที่ไม่ใช่เนื้อไม้ (NTFPs)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

Research Title: Evaluation of Economic Values in Don Yang Community Forest, Kamalasai District, Kalasin Province

Researcher: Miss Opal Suwunnamek, Administration and Management College,
Department of Agribusiness and Food Industry Management
Mr. Panya Mankeb, Faculty of Agricultural Technology,
Department of Agricultural Development and Resource Management

ABSTRACT

The main purpose of this study was to advance understanding of the utilization of “Don Yang” community forest (DYCF) and its economic value in Kamalasai district, Kalasin province. Population was from household member, 127 persons, who utilized the community forest. Structure interview was applied, and was described by frequency, percentage, arithmetic mean and standard deviation.

The results revealed that the majority of respondents were female (74.8%), average age 40-59 years (63.0%); completed primary school level; family member had 4-5 persons (46.5%); There were local aboriginal (88.2%); the main occupation was farming (94.5%); average annual income was 92,300 baht per year; average land holding was 14.42 rais. The usage in the community forest can be divided into 5 groups, mushroom, wild vegetables, firewood, herbs, and insects. Economic value for both household consumption and sales were 482,288 baht a year, or about 6,036.20 baht/household/year. Household consumption ratio accounted for 85 % of the total. Most were from mushroom, accounted for 93.49 % of the total value. It is expected that community forest committee should bring the result of this study to manage community forest sustainably.

Keyword: economic value, community forest, non-timber forest products (NTFPs)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์นี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความร่วมมือของทุกส่วนที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระอาจารย์เสวก คุณสังวโร เจ้าอาวาสวัดป่าดอนยาง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

การดำเนินการครั้งนี้ คงไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการป่าชุมชนดอนยาง ผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน ได้แก่บ้านหัวขวาหมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 12 บ้านหัวหนองหมู่ที่ 11 ที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณจตุฎฐาพร เพชรพรหม และคุณรชชานนท์ หวังพิทักษ์ ผู้ช่วยนักวิจัยที่ทุ่มเทในการทำงานครั้งนี้อย่างไม่จกเหน็ดเหนื่อย มีความอดทน ขยันลงพื้นที่และสามารถประสานงานในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณวิทยาลัยการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่สนับสนุนทุนวิจัยจากเงินงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2556

คณะผู้วิจัย ใคร่ขอขอบคุณทุกท่านทั้งที่กล่าวถึงและไม่ได้กล่าวถึง ณ ที่นี้ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนให้รายงานการวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาครั้งนี้ทั้งหมด คณะผู้วิจัยขอมอบความดีให้แก่ผู้สนับสนุนและช่วยเหลือทุกท่านดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

โอบอลต์ สุวรรณเมฆ
ปัญญา หมั่นเก็บ
ตุลาคม 2556

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	VI
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย.....	3
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม.....	4
2.1 แนวคิดป่าชุมชน.....	4
2.1.1 ความหมายของป่าชุมชน.....	4
2.1.2 ประเภทของป่าชุมชน.....	6
2.1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชน.....	7
2.2 แนวคิดการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชน.....	8
2.2.1 ความหมายของมูลค่าทางเศรษฐกิจ.....	10
2.2.2 ประเภทของมูลค่าทางเศรษฐกิจ.....	11
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น.....	13
2.3.1 ความหมายของความคิดเห็น.....	13
2.3.1 ความสำคัญของความคิดเห็น.....	14
2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	15
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	20
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	20
3.2 เครื่องมือรวบรวมข้อมูล.....	20
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	20
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	21
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
4.1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์.....	23
4.2 การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนดอนยาง.....	25
4.3 ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อป่าชุมชนดอนยาง.....	29
4.3.1 ความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนดอนยาง.....	29
4.3.2 ความคิดเห็นด้านความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนดอนยาง.....	30
4.3.3 ปัญหาและอุปสรรคของการเก็บหาผลผลิตจากป่าชุมชนดอนยาง.....	30
4.3.4 ความคิดเห็นต่อกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนดอนยาง.....	31
4.3.5 การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชนดอนยาง.....	31
4.3.6 แนวทางการจัดการป่าชุมชนดอนยางในอนาคต.....	31
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	33
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	33
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	34
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	35
บรรณานุกรม.....	36
ภาคผนวก.....	40
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์.....	41
ภาคผนวก ข. ภาพป่าชุมชนดอนยาง.....	50
ภาคผนวก ค. ประวัติคณะนักวิจัย.....	59

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 จำนวนและค่าร้อยละจำแนกตามลักษณะด้านประชากรศาสตร์.....	23
4.2 การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยาง.....	26
4.3 ปริมาณและมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนคอนยาง.....	26
4.4 ปริมาณและมูลค่าทางเศรษฐกิจของเห็ดต่าง ๆ จากป่าชุมชนคอนยาง.....	27
4.5 ปฏิทินฤดูกาล (Seasonal calendar) การเก็บเห็ดจากป่าชุมชนคอนยาง.....	28
4.6 ความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนคอนยาง.....	29
4.7 ความคิดเห็นต่อการใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ.....	29
4.8 ความคิดเห็นต่อระดับความความอุดมสมบูรณ์ในป่าชุมชนคอนยาง.....	30
4.9 ปัญหาและอุปสรรคในการเก็บหาผลผลิตของชาวบ้านที่เข้าใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยาง.....	30
4.10 ความคิดเห็นต่อกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยาง.....	31
4.11 การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชนคอนยาง.....	31
4.12 กิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชนคอนยาง.....	32
4.13 แนวทางการจัดการป่าชุมชนคอนยางในอนาคต.....	32

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ป่าไม้ นับว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีพของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงนั้นป่าไม้ถือเป็นแหล่งที่มาของปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และ ยารักษาโรค รวมทั้งเป็นสถานที่ท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่งศึกษาทางวิชาการ ส่วนประโยชน์ทางอ้อม เช่น มีความสำคัญต่อสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรวบรวมความหลากหลายทางชีวภาพอีกด้วย ในปี 2504 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ 171 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 53.3 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ต่อมาในปี 2552 มีพื้นที่ป่าเหลือเพียง 99.15 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 30.89 ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้สูญเสียพื้นที่ป่าไม้กว่า 72 ล้านไร่ หรือเฉลี่ยปีละ 1.6 ล้านไร่ของพื้นที่ป่าทั้งหมด (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554) พื้นที่ป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี 2504 มีพื้นที่ป่าคิดเป็นร้อยละ 41.99 ในปี พ.ศ. 2552 พบว่าพื้นที่ป่าเหลือเพียงร้อยละ 16.32 ของพื้นที่ภาค หรือลดลงถึงร้อยละ 25.67 (กรมป่าไม้, 2555)

จากการลดลงของพื้นที่ป่าไม้อย่างต่อเนื่อง แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของภาครัฐจากเดิมที่ใช้กฎหมายในการคุ้มครองพื้นที่ป่าไม้เป็นหลัก แต่ยังคงพบว่ามีชุมชนที่ตั้งอยู่ก่อนการออกกฎหมายคุ้มครองพื้นที่ป่า จึงทำให้ชุมชนถูกบังคับให้ออกจากพื้นที่ป่า เกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับชุมชน ป่าชุมชนจึงใช้เป็นแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยเปลี่ยนทรัพยากรป่าไม้ที่เป็นสินทรัพย์สาธารณะให้เป็นสินทรัพย์ที่มีเจ้าของดูแล เพื่อให้ชุมชนที่อยู่ใกล้พื้นที่ป่ามีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรักและหวงแหนป่าชุมชนร่วมกัน (ศิริหทัย แท่นแก้ว, 2548) มีความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่พวกเขาช่วยกันสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งแก้ไขปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรป่าไม้ชุมชน (อำนาจ คอวนิช, 2532) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวนศาสตร์ชุมชน ซึ่งหมายถึงพื้นที่ป่าไม้ที่ได้จัดแบ่งหรือกำหนดให้เป็นของชุมชน มีการจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตามกฎเกณฑ์ที่ชุมชนกำหนดไว้ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นสำคัญ (คณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชน, 2553) แม้ว่าบางแห่งชาวบ้านจะไม่เรียกว่าป่าชุมชน อาจเรียกตามประโยชน์ที่ใช้สอยหรือลักษณะที่ตั้งของป่า ซึ่งถือว่าเป็นป่าส่วนรวม

ป่าชุมชนดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเนื้อที่ประมาณ 123 ไร่ นับว่าเป็นป่าชุมชนผืนเดียวที่ยังคงเหลือสภาพป่าอยู่ในสภาวะของพื้นที่ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากป่าชุมชนดอนยางในอดีตเคยเป็นป่าช้าที่ใช้ร่วมกันของ 3 หมู่บ้าน คือบ้านหัวขัว หมู่ที่ 8 บ้านหัวขัว หมู่ที่ 12 และบ้านหัวหนอง หมู่ที่ 11 ต่อมาในปี พ.ศ. 2536 เมื่อสร้างเมรุเผา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำไว้สำหรับการศึกษาใช้ภายในวงการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ศพภายในป่าคอนยางเสร็จเรียบร้อยแล้ว ป่าคอนยางจึงเริ่มฟื้นตัวและมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงเป็นแหล่งหาอาหารจำพวกเห็ด พืชผักป่า และสมุนไพรของชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้าน รวมทั้งชุมชนใกล้เคียง และเกิดเป็นความผูกพันระหว่างชุมชนกับป่าที่แยกกันไม่ออก อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาป่าชุมชนคอนยางยังเป็นป่าเปิดให้ชาวบ้านทั่วไปเข้าไปใช้ประโยชน์ได้โดยยังไม่มีกฎหมายในเชิงอนุรักษ์ เป็นเพียงข้อห้ามที่ผู้นำชุมชนประกาศให้ชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านรับทราบทั่วกัน เช่น ห้ามตัดไม้ใหญ่ในป่าโดยเด็ดขาด อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีข้อห้ามแต่ก็จะมีชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่น ๆ ลักลอบเข้าไปขุดเพื่อนำไปขายบ่อยครั้ง (บุญเลิศ หมั่นเก็บ และคณะ, 2553)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลังจากสร้างเมรุเผาศพในปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา ป่าชุมชนคอนยางได้เริ่มฟื้นตัวขึ้นมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 20 ปี นอกจากนี้ในระยะเวลาที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าชาวบ้านได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนคอนยางอย่างเข้มข้น ย่อมก่อให้เกิดการทำลายคุณภาพของระบบนิเวศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ส่งผลเสียหายทางเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประชาชนในพื้นที่ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการประเมินด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนคอนยางแห่งนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและสารสนเทศเพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักให้กับประชาชนของทั้ง 3 หมู่บ้านและประชาชนจากชุมชนอื่น ๆ ที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า ตลอดจนผู้นำชุมชน กรรมการป่าชุมชน เยาวชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การจัดการจัดการและพัฒนาการให้ผลผลิตที่ได้จากป่าเป็นไปอย่างเหมาะสมและยั่งยืนต่อไป ตลอดจนทำให้ประชาชนในพื้นที่เล็งเห็นความสำคัญของป่าและหันมาร่วมมือกันเพื่อช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชนแห่งนี้มากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนคอนยาง อำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อป่าชุมชนคอนยาง อำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการประเมินมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจ และความคิดเห็นของประชาชนต่อการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนคอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีพื้นที่ 123 ไร่ และมีประชาชนจาก 3 หมู่บ้านที่เข้าไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ บ้านหัวขวา หมู่ที่ 8 หมู่ที่

12 และบ้านหัวหนอง หมู่ที่ 11 จำนวน 127 ครัวเรือน ที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนคอนยาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการป่าชุมชนคอนยาง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางการจัดการและพัฒนาการให้ผลผลิตที่ได้จากป่าชุมชนของชาวบ้านให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ยังทำให้คนในพื้นที่ได้มองเห็นความสำคัญของป่าและหันมาร่วมอนุรักษ์ป่าชุมชนแห่งนี้มากขึ้น

1.4.2 องค์การชุมชนแห่งนี้ สามารถนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพิจารณาดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรชุมชนและชาวบ้าน ตลอดจนเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือผู้สนใจสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายและขอบเขตของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย เพื่อความเข้าใจเป็นแนวทางเดียวกัน ดังนี้

ป่าชุมชน หมายถึง พื้นที่ป่าไม้ที่กำหนดไว้ให้เป็นป่าของชุมชน มีการจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนตามกฎหมายของชุมชนที่กำหนด

ป่าชุมชนคอนยาง หมายถึง ป่าไม้ธรรมชาติของชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหัวขวา หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 12 และบ้านหัวหนอง หมู่ที่ 11 ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ร่วมมือกันอนุรักษ์และจัดการป่าชุมชนคอนยางเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนคอนยาง หมายถึง การเก็บหาผลผลิตจากป่าชุมชนคอนยางมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเก็บเห็ดต่าง ๆ พืชผักป่า สมุนไพร ไม้ฟืน และแมลงและผลผลิตจากแมลง

มูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนคอนยาง หมายถึง ผลผลิตที่ได้จากป่าชุมชนคอนยางทั้งบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย คิดเป็นตัวเงิน โดยอิงราคาจากตลาดในท้องถิ่น

ความคิดเห็น หมายถึง สิ่งที่ชาวบ้านได้รับรู้ รับทราบ ต่อปรากฏการณ์และแสดงทัศนคติ ความรู้สึกของตน ต่อปรากฏการณ์นั้นออกมา

ความคิดเห็นต่อป่าชุมชนคอนยาง หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ ความอุดมสมบูรณ์ของป่า ปัญหาอุปสรรคในการเข้าไปใช้ประโยชน์ กฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ กิจกรรมการอนุรักษ์ป่า และแนวทางการใช้ประโยชน์และการจัดการป่าชุมชนคอนยาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาการประเมินด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนดอนยาง อำเภออมลาคาญ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

- 2.1 แนวคิดป่าชุมชน
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชน
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
- 2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดป่าชุมชน

2.1.1 ความหมายของป่าชุมชน

ป่าชุมชนได้มีการให้ความหมายแตกต่างกันไปตามแนวคิดและความเชื่อในปรัชญาของการพัฒนาของแต่ละบุคคลหรือแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

อำนาจ คอวนิช (2532) ได้ให้ความหมายของป่าชุมชนว่าเป็นป่าไม้ธรรมชาติหรือป่าที่ประชาชนได้ร่วมมือกันจัดทำขึ้นเพื่อให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งความหมายดังกล่าวเป็นแนวทางพัฒนาป่าไม้เข้ากับหลักเกณฑ์ของวนศาสตร์ชุมชนที่ต้องการให้ชุมชนมีการพัฒนาป่าไม้ โดยเป็นความต้องการร่วมในกิจกรรมนั้นและมีความสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของ มีความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่เขาร่วมกันสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งแก้ไขปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรป่าไม้ชุมชน

กรมป่าไม้ (2537) ได้ให้ความหมายของป่าชุมชน หมายถึง พื้นที่ซึ่งได้รับการจัดการโดยขบวนการของป่าชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามประสงค์ของชุมชนอย่างยั่งยืน และได้สรุปสาระสำคัญของป่าชุมชนไว้ 3 ประการ คือ

1. ต้องมีพื้นที่เพื่อเป็นพื้นที่ที่ชุมชนจะเข้าไปจัดการ เพื่อประโยชน์ของชุมชน
2. ต้องมีขบวนการของชุมชนในการเข้าไปจัดการ เพื่อประโยชน์ของชุมชน
3. ต้องมีการใช้ประโยชน์จากป่าตามความประสงค์ของชุมชนอย่างยั่งยืน

สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน

เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (2538) ได้ให้ความหมายของป่าชุมชนว่า ป่าชุมชนมิได้หมายถึงเพียงแต่ที่ดินต้นไม้อะไร แต่มีความหมายหลายมิติที่ลึกซึ้งและกว้างไกล อย่างไรก็ตาม หลักการสำคัญบางประการที่เป็นกรอบคิด บังชี้ถึงความเป็นป่าชุมชนดังนี้ คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เฉพาะเพื่อการศึกษาเท่านั้นนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

1. มีการเชื่อมโยงระบบสังคมวัฒนธรรมเข้ากับเรื่องป่าและทรัพยากร
2. เป็นป่าธรรมชาติหรือป่าปลูกใหม่ก็ได้ แต่ต้องมีขอบเขตบริเวณที่ชาวบ้านสามารถจำแนกขนาดของพื้นที่ได้
3. กรรมสิทธิ์ในที่ดินจะเป็นของรัฐหรือสาธารณประโยชน์ก็ได้ แต่ชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการอย่างอิสระ โดยองค์กรตัวแทนที่แท้จริงของชุมชน
4. จุดประสงค์และเป้าหมายของการจัดการป่าต้องสอดคล้องกับความต้องการของคนและกลุ่มคนที่ใช้ประโยชน์จากป่าในชุมชน
5. เน้นการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับจารีตประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน
6. กฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการป่าและทรัพยากรต้องกำหนดและตัดสินใจโดยองค์กรชุมชน

เสน่ห์ จามริก และ ยศ สันตสมบัติ (2536) ได้ให้ความหมายของป่าชุมชนว่า เป็นพื้นที่ป่าที่ชาวบ้านเลือกเพื่อใช้ประโยชน์ โดยชาวบ้านจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการทรัพยากรรวมทั้งยอมรับกฎเกณฑ์ร่วมกันของชุมชน

โกมล แพรกทอง (2537) ได้ให้ความหมายของป่าชุมชนว่า คือ รูปแบบของการจัดการป่าไม้ที่นำเอาความต้องการพึงพิงป่าของประชาชนมาเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดการป่านั้น และให้ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากป่าดังกล่าวเป็นผู้กำหนดแผนการและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อผลประโยชน์ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอตามความต้องการของชุมชนป่าชุมชนได้มีการดำเนินการอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานานแล้ว ตามสภาพการพึงพิงป่าของประชาชนที่มีต่อแหล่งป่าที่อยู่ใกล้เคียงหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งมีรูปแบบการใช้ประโยชน์จากป่าแตกต่างกันออกไปตามสภาพภูมิประเทศ นิเวศวิทยา เศรษฐกิจและสังคม

สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2542) ได้ให้ทัศนะว่าป่าชุมชนคือ ป่าที่สนองตอบความต้องการของประชาชน โดยประชาชนจะเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าต้องการอะไรจากป่า และต้องการเมื่อไหร่ ซึ่งประชาชนจะเก็บผลผลิตจากป่าไม้โดยวิธีการที่ไม่ทำลายป่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ

เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์ (2542) ว่าป่าชุมชนสามารถใช้ไม้และผลผลิตอื่นจากป่าเพื่อการยังชีพ และเป็นรายได้เสริม รวมทั้งเป็นที่ประกอบกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนด้วย

สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2550) ได้ให้นิยามว่าการป่าชุมชน หมายถึงกิจกรรมของชาวบ้านชนบท ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อวัตถุประสงค์ของชุมชน ในนิยามนี้การจัดการป่าชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อชุมชนสามารถควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่าได้ การเก็บของป่าให้ยั่งยืนได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับชนิดของของป่า ซึ่งบางชนิดก็จัดการได้ยากในกรณีนี้ถ้าจะให้ยั่งยืนจริงๆ ก็

ควรจะต้องปลูกเพิ่มเติมด้วย คำว่า ของป่า หรือที่ปัจจุบันเรียกว่าผลิตภัณฑ์จากป่าที่ไม่ใช่ไม้ซุง (Non-timber forest products หรือ NTFP's) คือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากป่าธรรมชาติจากส่วนใดส่วนหนึ่งของไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามเด็ดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มาใช้

ต้นพืชหรือต้นไม้ก็ได้ แต่ไม่ใช่ส่วนที่เป็นซุง ของป่าจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในงานป่าชุมชน ในการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ในบางประเทศมีการอนุญาตให้ชุมชนเข้าไปเก็บหาของจากป่าอนุรักษ์ได้ในบางฤดู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตกันชน เพื่อเป็นการสร้างความเป็นพันธมิตรและหุ้นส่วนกับชุมชน

FAO (1978) ได้ให้นิยามคำว่า วนศาสตร์ชุมชน หรือ การป่าไม้ชุมชน (Community forestry) ไว้ว่า “การป่าไม้ชุมชน ก็คือสถานการณ์ใดก็ตามที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการป่าไม้”

Gregersen. *et.al.* (1989) ได้ให้หลักการที่สำคัญของป่าชุมชนไว้ว่า ป่าชุมชนเป็นโครงการที่ประชาชนทำเอง และเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งในระดับครัวเรือน และในระดับชุมชนวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ และเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนชนบทที่ยังต้องอาศัยพึ่งพิงต้นไม้และป่าไม้

จากความหมายของป่าชุมชนที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ป่าชุมชนหมายถึงพื้นที่ป่าไม้ที่กำหนดไว้ให้เป็นป่าของชุมชน มีการจัดการ โดยชุมชน เพื่อชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนตามกฎเกณฑ์ของชุมชนที่กำหนด

2.1.2 ประเภทของป่าชุมชน

โกมล แพรกทอง (ม.ป.ป.) กล่าวถึงประเภทป่าชุมชนว่า ได้มีวิวัฒนาการมาเป็นเวลาช้านานในประเทศไทย มีประเพณี ความเชื่อ สภาพเศรษฐกิจและระบบนิเวศวิทยาของพื้นที่นั้นๆ สภาพการพึ่งพิงใช้พื้นที่แตกต่างกันตามความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาป่าสามารถแบ่งประเภทของป่าชุมชนออกได้ 2 ประเภท คือ 1) ป่าชุมชนแบบดั้งเดิม เป็นป่าชุมชนที่ประชาชนได้รักษาพื้นที่ประชาชนได้รักษาพื้นที่ป่าไม้ โดยมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันดังนี้ 1.1) การอนุรักษ์ป่าไม้เพื่อประกอบพิธีกรรมตามประเพณี เช่น การรักษาป่าดอนปู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การรักษาป่าในภาคเหนือ ซึ่งเป็นประเพณีของท้องถิ่นเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ 1.2) การอนุรักษ์ป่าไม้เป็นแหล่งชับน้ำให้กับพื้นที่ทำนาหรือพื้นที่ประกอบการเกษตรอื่นๆ หรือเพื่อป้องกันการพังทลายของดินที่ถูกชะล้างเข้าสู่ พื้นที่นา พื้นที่ป่า ส่วนมากพบทางภาคเหนือในชุมชนชาวเขาที่มีการทำนาและเป็นกลุ่มคนไทยพื้นราบ 1.3) การอนุรักษ์ป่าไว้เพื่อเป็นเขตอภัยทาน เป็นพื้นที่ห้ามล่าสัตว์ตัดชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา และไม่มีการตัดไม้จะรักษาเอาไว้เพื่อความร่มรื่น 1.4) การอนุรักษ์ป่าเป็นที่พักผ่อน โดยเน้นการรักษาป่าไว้ตามธรรมชาติ ป่าเหล่านี้จะมีจุดสนใจ เช่น น้ำตก ถ้ำ ได้ถูกรักษาไว้เพื่อเป็นของส่วนรวมที่ทุกคนเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจ 1.5) การอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ไว้เพื่อเป็นแหล่งอาหารและใช้สอยอื่นๆ โดยทั่วไปราษฎรจะรักษาป่าใกล้เคียงหมู่บ้านไว้เพื่อการเก็บหาอาหาร เช่น เห็ด หน่อ ไม้ สมุนไพร พื้นที่ที่ถูกเก็บรักษาไว้เพื่อใช้ประโยชน์ดังกล่าว ซึ่งบางครั้งเป็นแหล่งเสริมรายได้เพิ่มให้กับประชาชนในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง 2) ป่าชุมชนแบบพัฒนา

เป็นผลอันเกิดขึ้นจากการส่งเสริมให้สร้างป่าชุมชนขึ้นสำหรับหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งทรัพยากรที่ชาวบ้านจะพึ่งพิงอาศัยได้ เนื่องจากการขาดแคลนป่าไม้หรือแหล่งป่าไม้เดิมที่มีอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากมีการนำไปใช้

ไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้ ป่าชุมชนได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่จะมีรูปแบบต่างๆ กันขึ้นอยู่กับ
การใช้ที่ดินและชุมชนที่เกี่ยวข้องดังนี้ 2.1) ป่าชุมชนเพื่อการใช้สอย เป็นป่าที่ได้รับการปลูกขึ้นใน
บริเวณที่ดินประเภทต่างๆ กัน เช่น ไม้พิน ถ่าน เป็นต้น 2.2) ป่าโรงเรียน เป็นการปลูกป่าในบริเวณ
โรงเรียน เพื่อการศึกษาด้านเกษตร และการใช้ประโยชน์จากรายได้ การจำหน่ายผลประโยชน์จาก
ต้นไม้สำหรับเป็นค่าอาหารกลางวันสำหรับเด็กๆ ในโรงเรียน 2.3) การพัฒนาวัดป่า เป็นการ
ปลูกต้นไม้ขึ้นในบริเวณหรือสำนักสงฆ์เพื่อให้เกิดความร่มรื่น เหมาะแก่ความสงบทางด้านจิตใจ
และใช้ประโยชน์จากไม้ในกิจกรรมของวัดซึ่งเป็นแหล่งรวมจิตใจของประชาชนในท้องถิ่น 2.4)
การกันที่ดินไว้ร้อยละ 20 ของพื้นที่จัดสรรที่ดินเพื่อเป็นแหล่งปลูกป่าใช้สอยในหมู่บ้านที่ได้รับการ
จัดสรรที่ดินของคณะกรรมการจัดสรรที่ดินแห่งชาติ เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2499 2.5) การจัดป่าของ
ชาติให้เป็นป่าชุมชนตามนโยบายของที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาที่ดินครั้งที่ 4/2530 ให้กันพื้นที่ป่า
ไม้ที่เหลืออยู่ไม่เกิน 500 ไร่ และอยู่ติดเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสำหรับเป็นเขต
ป่าชุมชนโดยองค์กรหมู่บ้าน ตำบล เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล เป็นผู้ดูแล

2.1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการป่าชุมชน

จากการจัดการป่าชุมชนจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม
ตรงที่ชุมชนยังใช้ประโยชน์จนไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ดังนั้นชุมชนกับป่าต่างต้องพึ่งพา
ซึ่งกันและกันคือ ชุมชนทำหน้าที่ปกป้องดูแลป่า ป่าก็จะให้ปัจจัยต่างๆ ที่จำเป็นแก่คนในชุมชน
จากการจัดการป่าชุมชนให้มีความยั่งยืน

ธันวาคม จิตสงวน (2535) ยังได้แบ่งลักษณะของผลประโยชน์จากป่าชุมชน ได้เป็น 2
ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1) ผลประโยชน์ที่สามารถคิดเป็นมูลค่าตลาดได้ (Market-valued benefit) เป็น
ผลประโยชน์จากป่าที่สามารถวัดมูลค่าออกมาเป็นตัวเงินตามราคาตลาด (Market price) ได้
เนื่องจากเป็นผลผลิตที่มีตัวตนจับต้องได้ การคิดมูลค่าจึงสามารถใช้ราคาที่เกิดจากอุปสงค์และ
อุปทานของผลผลิตนั้นในท้องตลาดเป็นหลัก ผลประโยชน์เหล่านี้ ได้แก่ ไม้และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ
จากไม้ ตลอดจนผลผลิตพืชและสัตว์ที่เกิดจากพื้นที่ป่าไม้ด้วย ซึ่งนับว่าผลประโยชน์ของป่าไม้
ชุมชนในลักษณะนี้มีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อชุมชนในชนบทเป็นอย่างมาก กล่าวคือ

- 1.1) เป็นแหล่งอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและแหล่งสมุนไพรของชุมชน
- 1.2) เป็นแหล่งการจ้างงานและกระจายรายได้ของชุมชน
- 1.3) เป็นแหล่งปัจจัยการผลิตและวัตถุดิบในการผลิตอื่นๆ ของชุมชน

2) ผลประโยชน์ที่ไม่สามารถคิดเป็นมูลค่าตลาดได้ (Non market-valued benefit)
เป็นผลประโยชน์อีกประเภทหนึ่งที่สามารถคาดหวังได้จากป่าชุมชน และมีผลกระทบต่อระบบ

เศรษฐกิจของชุมชนเช่นเดียวกัน เพียงแต่ผลประโยชน์ในประเภทนี้ไม่สามารถจะวัดมูลค่าออกมา
เป็นตัวเงินได้ชัดเจนเหมือนกับผลประโยชน์ประเภทแรก เพราะเกิดจากผลผลิตที่ไม่สามารถจะจับ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต้องได้ (Intangible output) จึงไม่มีระบบตลาดที่จะก่อให้เกิดการตกลงราคาได้โดยตรงจากอุปสงค์และอุปทานของผลผลิตนั้น ๆ ผลประโยชน์ดังกล่าวแยกเป็นรายละเอียด ดังนี้

2.1) เป็นแหล่งอนุรักษ์สภาพสิ่งแวดล้อม

2.2) เป็นแหล่งนันทนาการและแหล่งท่องเที่ยว

2.3) เป็นแหล่งป้องกันพื้นที่ชุ่มน้ำ

2.4) เป็นแหล่งความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต

2.5) เป็นแหล่งศึกษาและวิจัย

2.6) เป็นแหล่งวัฒนธรรมและที่พึ่งทางจิตใจ เช่น มีพิธีกรรมการบวชป่า มี

การตั้งศาลปู่ตาในป่า เพื่อเป็นที่เคารพสักการะและเป็นที่พึ่งทางจิตใจของคนในชุมชน เป็นต้น

นอกจากนี้ กรมป่าไม้ (2541) ได้กล่าวถึงลักษณะของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการป่าชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1) ประโยชน์เพื่อการอนุรักษ์น้ำ ดิน สมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.1) เป็นแหล่งเก็บกักน้ำจืดธรรมชาติสำหรับการอุปโภคและบริโภคในหลายพื้นที่ในประเทศ ชาวบ้านมีการรักษาพื้นที่ป่าธรรมชาติไว้เป็นแหล่งน้ำสำหรับชุมชนในชีวิตประจำวันและการทำไร่ ทำสวน เช่น ป่าชุ่มน้ำ

1.2) เป็นแหล่งรักษาสภาพแวดล้อม เช่น ป้องกันดินพังทลาย อนุรักษ์และฟื้นฟูดินและน้ำ เนื่องจากประสิทธิภาพการซึมซับน้ำของดินในป่าไม้ธรรมชาติจะสูงมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ที่มีการบุกรุกป่าไม้เพื่อทำการเพาะปลูกโดยไม่อนุรักษ์หน้าดิน ซึ่งจะทำให้เกิดการอัดแน่นของดินจนไม่สามารถอุ้มน้ำและความชื้นให้อยู่ได้นาน ก่อให้เกิดการพังทลาย ชะล้างของหน้าดิน สูญเสียหน้าดินและธาตุอาหารของพืช

1.3) เป็นแหล่งพืชสมุนไพรหลายชนิด ซึ่งชาวบ้านใช้เป็นแหล่งของยารักษาโรคต่าง ๆ เช่น โรคกระเพาะอาหาร ปวดศีรษะ เป็นต้น ทำให้ลดความจำเป็นในการไปรักษาในโรงพยาบาลในเมือง ซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปและเป็นการรักษาโรคเบื้องต้นก่อนจะถึงมือแพทย์ใหม่

1.4) เป็นแหล่งวัตถุดิบของการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านต่าง ๆ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ ไม้สอยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น การใช้เถาวัลย์ในการทำภาชนะใส่ของ เช่น ตะกร้า เป็นต้น

2) ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งป่าชุมชนจะประกอบไปด้วยพืชพรรณนานาชนิดที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย ดังนี้

2.1) เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ สำหรับการบริโภคในชีวิตประจำวันของชาวบ้านในชุมชน ได้แก่ ส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้ เช่น ยอดดอก ใบ ฯลฯ ตลอดจนของป่าประเภทอื่น ๆ เช่น เห็ดผักป่า ผลไม้ป่า เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2.2) เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและเป็นแหล่งอาหารของสัตว์ป่าและแมลงต่าง ๆ ซึ่งจะกลายมาเป็นแหล่งโปรตีนของชาวบ้านอีกทางหนึ่ง เช่น แมลง นก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลทางอ้อมแก่ชาวไร่ชาวนา เกี่ยวกับระบบการผลิตคือ ช่วยลดการระบาดของแมลงศัตรูพืชและโรคพืช เนื่องจากความหลากหลายทางชีวภาพก่อให้เกิดความสมดุลทางระบบนิเวศ

2.3) เป็นแหล่งรายได้เสริมของชาวบ้านในชุมชน ป่าชุมชนนอกเหนือจากเป็นแหล่งอาหารในการดำรงชีพแล้ว ชาวบ้านในชุมชนยังสามารถเก็บรวบรวมอาหารจากป่าและของป่าไปขายหรือนำไปแปรรูป เพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง เช่น หน่อไม้ ผักหวานน้ำผึ้ง นอกจากนี้ป่าชุมชนได้รับการจัดการให้อยู่ในสภาพที่ดีก็สามารถสร้างรายได้อีกทางหนึ่งของชาวบ้านในรูปของการจัดการป่าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3) ประโยชน์จากเนื้อไม้

3.1) เป็นแหล่งเชื้อเพลิงสำหรับใช้หุงต้มในครัวเรือน เช่น ไม้ฟัน ถ่าน

3.2) เป็นแหล่งไม้ใช้สอยต่าง ๆ ของชุมชนสำหรับทำที่อยู่อาศัยและเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ทางการเกษตร นอกจากนี้ยังสามารถนำมาใช้ทำเครื่องดนตรี เช่น ในภาคอีสาน นำไม้มะหาดมาใช้ทำโปงลาง ตันอ่อนนำมาใช้ทำโหวดซึ่งเป็นเครื่องเป่าชนิดหนึ่ง

3.3) เป็นแหล่งรายได้ของชุมชน ชาวบ้านที่อาศัยอยู่โดยรอบป่าชุมชนสามารถนำผลผลิตจากป่ามาจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ให้กับครัวเรือนได้ นอกจากนี้รายได้ที่ได้จากป่าชุมชนบางส่วนยังสามารถนำมาจัดตั้งเป็นกองทุนของชุมชน สำหรับใช้ในการพัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้านได้อีกทางหนึ่ง เป็นการพึ่งพิงตนเองของชุมชน

4) ประโยชน์ที่ให้แก่สังคม

4.1) ประโยชน์เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากต้นไม้ทำหน้าที่ดูดอากาศเสียเข้าไปใช้ในกระบวนการปรุงอาหารและคายออกซิเจนออกมา ทำให้อากาศบริสุทธิ์ให้มนุษย์ใช้หายใจให้ความร่มเย็น ความสดชื่นเป็นผลให้จิตใจแจ่มใสเกิดความคิดสร้างสรรค์ คลายความเครียดทำให้สุขภาพกายและใจสมบูรณ์แข็งแรง

4.2) ประโยชน์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ของเยาวชน ป่าชุมชนหากได้รับการจัดการที่ดีสามารถเป็นสถานศึกษาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับให้นักเรียนได้มีโอกาสออกไปศึกษาและเรียนรู้ นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสธรรมชาติและสอบถามข้อมูลจากชาวบ้านในชุมชน เรื่องการจัดการป่าชุมชน ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านการพูด การรวบรวมข้อมูล การนำเสนอข้อมูลนอกจากนี้ ครูผู้สอนยังสามารถนำ ข้อมูลที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

4.3) ประโยชน์ในการสร้างพลังชุมชนจากการร่วมมือกัน เพื่อการจัดการป่าชุมชน ก่อให้เกิดความร่วมมือและสามัคคีกัน ในชุมชน เนื่องจากสมาชิกได้มีโอกาสในการวางแผน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดำเนินการดูแลรักษา ติดตามและประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชุมชนร่วมกัน

2.2 แนวคิดการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชน

2.2.1 ความหมายของมูลค่าทางเศรษฐกิจ

มูลค่าทางเศรษฐกิจ (Economic value) เป็นมูลค่าอันเนื่องจากการแลกเปลี่ยนหรือราคา ตลาดของทรัพย์สินนั้น ในความหมายดังกล่าวนี้ มูลค่าเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องกันของ อุปทานและอุปสงค์ หรือเป็นมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกกำหนดขึ้นจากตลาด แต่ความหมายของมูลค่า เศรษฐกิจโดยแท้จริงแล้วเป็นแนวคิดทางนามธรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับความปรารถนาของคนทั่วไปที่จะ ครอบครองหรือใช้ทรัพย์สินและขึ้นอยู่กับความสามารถและความเต็มใจที่จะเสนอจำนวนเงินหรือ สิ่งของ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนในการได้ครอบครองสิ่งของนั้น

เบญจพรรณ ชินวัตร (2538) กล่าวว่า การใช้และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมอาจเกิดขึ้นได้ ถ้ามีการคำนึงถึงประโยชน์และต้นทุนที่เกิดขึ้น ทั้งในแง่ส่วนตัวของผู้ใช้และในแง่ของสังคม การประเมินทรัพยากรธรรมชาติในแง่ของประโยชน์และต้นทุนของสังคมรวมทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ราคาที่ใช้ประเมินอาจจะไม่ใช่ราคาตลาด แต่เป็นราคาที่ปรับใช้ให้เกิดความใกล้เคียงกับมูลค่าที่แท้จริงในทางเศรษฐศาสตร์แล้ว มูลค่าของสินค้าและบริการต่อบุคคลอาจแสดงออกโดยอุปสงค์ของสินค้าและบริการ อุปสงค์เป็นการแสดงออกถึงความพอใจของบุคคลเป็นผลรวมของอรรถประโยชน์ต่าง ๆ ของบุคคล วิธีที่นิยมในการหามูลค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คือ การหาอุปสงค์ของทรัพยากรเหล่านั้น

สมพร อิศวิลานนท์ (2540) กล่าวว่า การประเมินมูลค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าและความมีจำกัดของสิ่งแวดล้อมและเพื่อสะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมพัฒนาเศรษฐกิจใด ๆ ถ้าหากมีผลกระทบเกิดขึ้นและทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมแล้ว ย่อมหมายถึงการทำให้เกิดต้นทุนต่อส่วนรวมด้วย

สมพร อิศวิลานนท์ (2540) และ อศิษฐ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2541) ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า การศึกษามูลค่าสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในความหมายทั่วไป คือ การวัดระดับความสำคัญที่มนุษย์ให้กับสิ่งแวดล้อมเมื่อเปรียบเทียบกับความสำคัญที่ให้กับสินค้าอื่น ๆ แต่ทั้งนี้มูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ตามผู้ประเมิน ตามเวลาที่ประเมิน ตามวัตถุประสงค์และตามสภาพแวดล้อมที่ถูกประเมิน แต่เนื่องจากความสลับซับซ้อนและความแตกต่างกันแล้วแต่ชนิดของทรัพยากรธรรมชาติหรือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ ทั้งเงื่อนไขทางกายภาพ (Physical condition) และเงื่อนไขทางชีวภาพ (Biological condition)

หรือแล้วแต่ประชาชนจะให้คุณค่าและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ที่สำคัญคือข้อมูลที่ใช้ในการประเมินค่าจะไม่เหมือนกันบางครั้งสามารถใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อมไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยตรง แต่บางครั้งจะต้องใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทางอ้อมหรือกระทั่งในบางครั้งก็ไม่มีข้อมูลใดที่จะนำมาประยุกต์ได้เลย นอกจากการสอบถามประชาชนในสังคมโดยตรง ซึ่งอาจจะทำให้การประเมินค่าทำได้ลำบากและมีความเชื่อถือได้น้อยลงได้ ทั้งนี้คุณประโยชน์ต่อมนุษย์ที่เกิดขึ้นมีค่าน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของมนุษย์และระบบที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นสำคัญ เช่น ความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรแต่ละช่วงเวลา ค่านิยม ความสมบูรณ์ของระบบตลาดและราคาที่เป็นอยู่ นโยบายการแทรกแซงหรือความช่วยเหลือของรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอตามกาลเวลา ดังนั้นมูลค่าที่ประเมินได้แม้จะใช้หลักการเดียวกันก็สามารถเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน ไม่จำเป็นต้องเป็นระดับเดียวกันตลอดไปเมื่อเวลาเปลี่ยนไป

Pearce and Turner (1990) ให้ความหมาย มูลค่าทางเศรษฐกิจ (Economic value) เป็นมูลค่าอันเนื่องจากการแลกเปลี่ยนหรือราคาตลาดของทรัพย์สินนั้น ในความหมายดังกล่าวนี้ มูลค่าเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับความเกี่ยวพันกันของอุปทานและอุปสงค์ หรือเป็นมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกกำหนดขึ้นจากตลาด แต่ความหมายของมูลค่าเศรษฐกิจ โดยแท้จริงแล้วเป็นแนวคิดทางนามธรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับความปรารถนาของคนทั่วไปที่จะครอบครองหรือใช้ทรัพย์สินและขึ้นอยู่กับความสามารถและความเต็มใจที่จะเสนอจำนวนเงินหรือสิ่งของ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนในการได้ครอบครองสิ่งของนั้น

2.2.2 ประเภทของมูลค่าทางเศรษฐกิจ

มูลค่าทั้งหมดทางเศรษฐกิจ (Total economic value) แยกเป็นมูลค่าจากการใช้ (Use value) และมูลค่าการไม่ได้ใช้ (Non-use value)

2.2.2.1 มูลค่าที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ (Use value) หมายถึง การที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมกับประชาชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) มูลค่าจากการใช้ประโยชน์ทางตรง (Direct use value) หมายถึง การที่ประชาชนในฐานะผู้บริโภคได้รับประโยชน์โดยตรงจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การเข้าชมอุทยานแห่งชาติ การเก็บหาของป่าหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่เนื้อไม้ (Non-timber forest products)

2) มูลค่าจากการใช้ประโยชน์ทางอ้อม (Indirect use value) หมายถึง การที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่ง และให้ประโยชน์กับประชาชนทางอ้อม อันเนื่องมาจากลักษณะของทรัพยากร เช่น ป่าธรรมชาติให้ความชุ่มชื้นรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

3) มูลค่าจากการเก็บไว้เพื่อใช้ในอนาคต (Option use value) หมายถึง การสงวนทรัพยากรพื้นที่ธรรมชาติไว้ใช้ในอนาคตถือเป็นมูลค่าพิเศษที่ผู้บริโภคยินดีจะจ่ายสำหรับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้เผยแพร่หรือใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งยังไม่มีความต้องการใช้ในขณะนี้ ซึ่งการใช้เป็นไปได้ทั้งการใช้ประโยชน์ทางตรงและการใช้ประโยชน์ทางอ้อม

2.2.2.2 มูลค่าที่เกิดจากการไม่ใช้ประโยชน์ (Non-use value) คือ คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากการที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์โดยตรง แต่บุคคลหรือสังคมมีความต้องการให้สินค้าสิ่งแวดล้อมนี้ดำรงอยู่เพื่อตนเองหรือบุคคลอื่นในอนาคต หรือการที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ประโยชน์กับประชาชนในรูปของการสร้างความรู้สึที่ดีเมื่อทราบว่าอนาคต

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาพที่ดี โดยที่ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นเลยไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) มูลค่าจากการคงอยู่ (Existence value) หมายถึง มูลค่าที่ประชาชนประเมินให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะพอใจที่ทรัพยากรธรรมชาติคงสภาพอยู่ไม่ถูกทำลายไป ซึ่งสามารถประเมินได้จากการที่ประชาชนในสังคมรุ่นปัจจุบันมีแนวคิดของการเก็บรักษาป่าไว้เป็นป่าอนุรักษ์ ถึงแม้จะไม่เคยได้ใช้ประโยชน์จากป่านี้เลยและเชื่อมั่นว่าจะมีโอกาสได้ใช้ประโยชน์ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ก็ต้องให้ป่าดำรงอยู่ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ในด้านการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ การดำรงอยู่ของป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและพืชพรรณที่หายาก ตลอดจนพิจารณาอิทธิพลของทรัพยากรป่าไม้ที่มีผลต่อภูมิอากาศโลก

2) มูลค่าจากการเก็บไว้เพื่อลูกหลาน (Bequest value) หมายถึง มูลค่าที่เกิดจากการมีได้ใช้เองของคนในรุ่นปัจจุบัน แต่ด้วยความหวงแหน ภาคภูมิใจ จึงอยากเก็บรักษาไว้ให้ลูกหลานในรุ่นต่อ ๆ ไปได้เห็น ได้รู้จักและอนุรักษ์ไว้ใช้ประโยชน์ในโลกอนาคตของลูกหลานจัดเป็นมูลค่าที่ประชาชนในสังคมประเมินให้ฐานะที่เป็นป่าอนุรักษ์อีกส่วนหนึ่ง เพราะแม้ว่าจะไม่มีโอกาสได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาตินั้นโดยตรง แต่ทรัพยากรยังมีลักษณะที่สร้างความพึงพอใจให้แก่มวลมนุษย์ เพราะทัศนภาพที่งดงามสมควรจะเก็บรักษาไว้ให้นุชนรุ่นต่อ ๆ ไปได้ร่วมกันเป็นเจ้าของ อีกทั้งยังเกิดความรู้สึกหวงแหนอยากอนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของประเทศ

2.2.2.3 มูลค่าสำหรับอนาคต (Option value) หมายถึง เป็นประโยชน์ใช้สอยที่เก็บไว้เพื่อจะใช้ในอนาคต เช่น การอนุรักษ์พืชพรรณเพื่อที่จะได้เป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับการผลิตยารักษาโรคในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

2.3.1 ความหมายของความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งและเป็นการแสดงออกทางความรู้สึกโดยอาศัยประสบการณ์สิ่งแวดล้อม อารมณ์ประกอบด้วยการตัดสินใจในความคิดเห็นนั้น

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความ” ที่เป็นคำนำหน้ากริยาหรือวิเศษณ์เพื่อแสดงภาพและให้ความหมายของ “คิดเห็น” ว่าเป็นกริยาที่แปลว่าเข้าใจ ดังนั้น ความคิดเห็นจึงหมายรวมว่าเป็นการแสดงภาพของความเข้าใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 174, 178)

Webster ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความคิดเห็น” (Opinion) ว่า 1) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากใจของมนุษย์เพื่อการมอง เลือกพิจารณาหรือประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเฉพาะ 2) เป็นความเชื่อที่มีระดับมากกว่าความประทับใจ แต่ไม่ใช่การมีความรู้ 3) เป็นการแสดงออกซึ่งการพิจารณาหรือประเมินอย่างเป็นระบบ มีเหตุผลหรือได้รับการชี้แนะจากความเชี่ยวชาญ กฎเกณฑ์ หรือหลักการต่าง ๆ (Marriam Webster, 2013)

นอกจากนี้ได้มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ ดังนี้

ศรีสมบัติ แย้มกมล (2538: 47) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางความรู้สึกหรือความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้น โดยอารมณ์ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออก ซึ่งอาจถูกต้องหรือไม่ก็ได้ อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การแสดงความคิดเห็นอาจทำได้ด้วยการพูดหรือการเขียนก็ได้

นพมาศ ชีระเวทิน (2539: 99) กล่าวว่าความคิดเห็นนั้นถูกจัดว่าเป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมาโดยการพูดหรือการเขียน มนุษย์นั้นพูดจริงจากใจ พูดตามสังคมหรือพูดเอาใจผู้ฟังก็ตาม แต่เมื่อพูดหรือเขียนไปแล้วก็ทำให้เกิดผลได้ คนส่วนใหญ่มักถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้น เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความในใจ ด้วยเหตุนี้จึงนิยามกันมากที่จะสำรวจความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรียกว่าการสำรวจประชามติ (Poling) จึงอาจกล่าวได้ว่าการหยั่งประชามติเป็นเครื่องมือสำคัญทางวิชาการที่ใช้ศึกษาและสำรวจการแสดงออกทางความคิดเห็นในปัจจุบัน

สมสิน เชิญทอง (2541: 9) กล่าวว่า ความคิดเห็นจะส่งผลถึงทัศนนะและการแสดงออกถึงพฤติกรรมของเจ้าของความคิด การวัดระดับความคิดเห็นจะช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางหรือนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคิดเห็นส่วนรวมได้ การวัดความคิดเห็น ทัศนคติ แรงจูงใจ และค่านิยม ได้มีการสร้างแบบสอบถามสำหรับวัดสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด เพราะมีบางส่วนที่ซ้ำซ้อนกันอยู่ การวัดความคิดเห็นส่วนใหญ่แล้วยังไม่มีการแบ่งแยกจากทัศนคติอย่างชัดเจน และมีบ่อยครั้งที่ค่าทั้งสองค่านี้ถูก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ใช้สลับกัน แต่อย่างไรก็ตาม การสำรวจความคิดเห็นมักเป็นการถามที่เฉพาะเจาะจง เช่น การสำรวจ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามเผยแพร่ผลของเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากมีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น ซึ่งผลที่ได้ออกมาจากการสอบถามความคิดเห็นเหล่านี้จะเป็นตัวชี้วัดความพอใจ ไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว

ชยากร เทศะบำรุง (2544: 6) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะความคิดเห็นจะเกี่ยวข้องกับทัศนคติและค่านิยม โดยเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับจิตลักษณะของบุคคลหรือสังคม ค่านิยม เป็นเรื่องราวของจิตอย่างกว้าง ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

โดยสรุป ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเกี่ยวกับความเชื่อ ความรู้สึก โดยอาศัยพื้นฐานที่ได้จากการเรียนรู้ ประสบการณ์รวมถึงสภาพแวดล้อมเป็นส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็นซึ่งแสดงออกโดยการพูด การเขียน และอาจแสดงออกได้ทั้งทางบวกหรือทางลบ ทั้งนี้ความคิดเห็นหมายรวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากการไตร่ตรองจากใจของมนุษย์ที่แสดงออกเป็นภาพรวมของความเข้าใจ การมอง การพิจารณาหรือประเมินอย่างเป็นระบบพอแก่เหตุและผลหรือเกณฑ์ความเชี่ยวชาญที่มี นอกจากนี้ความคิดเห็นอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ต่างที่เกิดขึ้น

2.3.2 ความสำคัญของความคิดเห็น

การสำรวจความคิดเห็น เป็นการศึกษาหาความรู้สึกรู้ใจของบุคคล กลุ่มบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแต่ละบุคคลจะแสดงความเชื่อและความรู้สึกใด ๆ ออกมาโดยการพูด การเขียน เป็นต้น ซึ่งการสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน นโยบายต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงระบบงาน เพราะจะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและความพอใจของผู้ร่วมงาน

สงวน สุทธิอรุณ (2522: 19-20) กล่าวว่าการศึกษาหาความรู้สึกรู้ใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ละคนจะแสดงความเชื่อและความรู้สึกใด ๆ ออกมา โดยการพูด การเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน นโยบายต่าง ๆ เพราะจะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โครงการพัฒนาใด ๆ ก็ตาม ถ้าจะให้สำเร็จและบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริงแล้ว ก็ควรจะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน การเผยแพร่โครงการและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนต่อโครงการจึงจะเกิดผลดี คือจะช่วยให้โครงการนั้นสอดคล้องเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น การประเมินโครงการและทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกในการมีส่วนร่วม ทำให้ไม่เกิดการต่อต้านถ้าสาธารณชนมีส่วนร่วมหรือมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นในโครงการใด ๆ ที่จะพัฒนาประเทศ ก็จะทำให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของ การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือรักษาไว้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายต่าง ๆ

Best (1977; อ้างถึงใน สุกิจ เหลืองสกุลไทย, 2544: 6) ได้เสนอแนะว่าวิธีที่ง่ายที่สุดใน

การที่จะบอกถึงความคิดเห็นก็คือ การแสดงให้เห็นถึงจำนวนร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า เพราะจะทำให้เห็นว่าความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไรก็ได้ สามารถทำตามความคิดเห็น ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหล่านั้นได้ หรือในการวางนโยบายใด ๆ ก็ตาม ความคิดเห็นที่วัดออกมาจะทำให้ผู้บริหารเห็นสมควรหรือไม่ในการที่ดำเนินนโยบายหรือล้มเลิกไป

Tomas (1971; อ้างถึงใน กนกศักดิ์ แสงเงินอ่อน, 2546: 30) กล่าวว่าความคิดเห็นโดยทั่วไป ต้องมีสิ่งประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่ถูกวัด สิ่งเร้า และมีการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาเป็นระดับสูงต่ำ มาก น้อย วิธีการวัดความคิดเห็น โดยมากจะใช้การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การศึกษาหรือสำรวจความคิดเห็นมีความสำคัญและเป็นประโยชน์มาก เพราะทำให้ทราบถึงความต้องการของบุคคลกลุ่ม ๆ นั้น และเพื่อจะนำความต้องการนั้นมาวางแผนนโยบายต่างๆ ให้เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ หรือนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาเพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นที่พอใจและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.4 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรรณิกา ชมดี (2524) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้ามาร่วมรับผิดชอบ เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง เพื่อตัวประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีส่วนดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งที่ปรารถนาหรือที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องมีใช่เป็นการกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก

ปกรณัม ปรียากร (2530) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเป็นการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมมีผลประโยชน์ ซึ่งกระทำได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

- 1) เป็นผู้มึบทบาทสำคัญในการกำหนดว่า อะไรคือความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน
- 2) เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นพื้นฐาน
- 3) เป็นผู้มึบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น
- 4) เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจ และเกิดแรงจูงใจในการที่จะสร้างกระบวนการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือการกระทำที่ประชาชนสมัครใจ และให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ตามที่ประชาชนพึงพอใจและนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปราณี แก้วสุริยธำรง (2537) ได้ศึกษาการจัดการและประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผลผลิตป่าชุมชนกรณีศึกษา ป่าชุมชนบ้านห้วยโป่ง ตำบลแม่วิน กิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของป่าชุมชนนั้น เกิดขึ้นเนื่องจากผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากป่าชุมชนมากพอที่จะเป็นแรงจูงใจให้ชุมชนนั้นรักษาป่าชุมชนไว้ ผลการศึกษาพบว่าการจัดการป่าชุมชนอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการหมู่บ้าน มีลักษณะการจัดการแบบเครือญาติ กฎระเบียบต่างๆ ถูกกำหนดโดยไม่มีลายลักษณ์อักษร เป็นเพียงการบอกกล่าวระหว่างกัน มีการจัดสรรผลประโยชน์ให้สมาชิกในชุมชนอย่างเหมาะสมและยุติธรรม ซึ่งนำมาสู่ความยั่งยืนของป่าชุมชนแห่งนี้ และถึงแม้ว่ามูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชน จะมีความสำคัญน้อยต่อรายได้ของสมาชิกในชุมชน แต่ผลประโยชน์จากป่าชุมชนจะทำให้รายได้ของสมาชิกในชุมชนมีเสถียรภาพ โดยที่ผลประโยชน์ที่ได้รับจากป่า เมื่อรวมเข้ากับรายได้จากภาคการเกษตรสามารถลดระดับความแปรปรวนของรายได้ แสดงว่าผลประโยชน์จากป่า ทำให้ชุมชนเกิดแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ดังนั้นก็จะเกิดความยั่งยืนของป่าชุมชน และยังช่วยยกระดับสวัสดิการของสมาชิกในชุมชนให้สูงขึ้นในขณะเดียวกัน

ภูมิ พิณเทพ (2542) ได้ศึกษาการจัดการป่าชุมชนโดยองค์กรชุมชน กรณีศึกษา ป่าชุมชนบ้านร่มโพธิ์ทอง ตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีการประยุกต์การใช้การประเมินสถานภาพชนบทอย่างเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal: RRA) และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการสร้างและใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การจัดตั้งองค์กรชุมชนอยู่ในรูปขององค์กรที่ไม่เป็นทางการ เรียกว่า คณะกรรมการป่าชุมชน มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน กิจกรรมการจัดการป่าชุมชนส่วนใหญ่ได้รับความคิดริเริ่มและสนับสนุนงานด้านวิชาการจากศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการรับรู้กิจกรรมการจัดการป่าชุมชนมีเป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการปฏิบัติ ประชาชนบางส่วนยังมีความสับสนในการจัดตั้งป่าชุมชน ขาดความเข้าใจในกฎระเบียบของป่าชุมชน และไม่แน่ใจในการจัดการงบประมาณที่ได้รับจากกองทุนระดับสิ่งแวดล้อมโลก ทำให้การบริหารจัดการยังคงอยู่เฉพาะภายในกลุ่มคณะกรรมการป่าชุมชน

นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคอื่น ๆ เช่น ประชาชนมีฐานะยากจน มีรายได้ต่ำ และการขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีเนื่องจากระบบการตั้งถิ่นฐานที่ห่างไกลกัน

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เสมอ ถิมชวงส์ (2542) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านชุมชนในการจัดการป่าชุมชน เพื่อประมวลและวิเคราะห์นโยบายการบริหารและการจัดการของรัฐในการให้ประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ผลการศึกษาพบว่า นโยบายของรัฐและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้ อ.บ.ต. และองค์กรปกครองท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยรัฐเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ขณะนี้ยังขาดกฎหมายประกอบและแนวทางปฏิบัติที่จะเอื้ออำนวยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอย่างแท้จริง รัฐบาลจำเป็นต้องเร่งรัดในการออกกฎหมายดังกล่าว สำหรับการบริหารและการจัดการของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องนั้น ยังขาดแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการที่จะดำเนินการเรื่องนี้ได้ แต่ได้เน้นแนวทางปฏิบัติโดยให้ประชาชนและ อ.บ.ต. มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนมากขึ้น

อรุณ แฉวจัตุรัส (2543) ได้ศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวมอแกน ณ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ด้วยการสังเกตโดยตรงและการสอบถามข้อมูลพืชพรรณที่มีการใช้ประโยชน์ถึงชนิดส่วนที่ใช้ประโยชน์ และวิธีการนำมาใช้ประโยชน์ พบว่า พืชที่มีการใช้ประโยชน์จำนวน 159 ชนิด และที่ยังไม่สามารถจำแนกได้ 32 ชนิด แบ่งกลุ่มพืชออกเป็น 4 ประเภท คือ พืชอาหาร 83 ชนิด พืชสมุนไพร 32 ชนิด ไม้สร้างที่อยู่อาศัย 45 ชนิด และพืชที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ 54 ชนิด และแยกออกเป็นพืชป่าดิบชื้น 128 ชนิด ป่าชายหาด 27 ชนิด และป่าชายเลน 4 ชนิด และที่น่าสนใจคือการใช้ไม้ มอลู (Psudrax sp.) โดยการใช้ไม้สดเผาไฟให้กับสตรีอยู่ไฟหลังคลอดบุตร และไม้ตานาย ในวงศ์พิกุล (Sapotaceae) ใช้เป็นไม้พื้นเพื่อรมควันเรือไล่เปรียง และทำให้เรือติดสีค่า เป็นวิธีการบำรุงรักษาเรือโดยกระทำสัปดาห์ละ 1 ครั้งในเวลาน้ำลง ส่วนการศึกษาด้านความหลากหลายของพืช และลักษณะพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ในมู่งซีหลง จังหวัดมหาสารคาม พบพืช 125 ชนิด โดยแยกเป็นพืชที่ราษฎรได้นำมาใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ 119 ชนิด มีทั้งการทำไม้ใช้สอย การใช้เพื่อเป็นยารักษาโรคและเป็นอาหาร (ภัทรพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม, 2545)

ฉัตร จงตระกูล (2543) ได้ศึกษาการจัดการป่าชุมชน โดยองค์การชุมชน ตำบลด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เพื่อทราบถึงแนวทางการจัดการป่าชุมชนหนองประจักษ์ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อกิจกรรมการเข้าร่วมโครงการปลูกป่าชุมชน ผลการศึกษาพบว่าการจัดตั้งป่าชุมชนหนองประจักษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมเป็นแหล่งอาหาร เก็บหาของป่า และเป็นแหล่งไม้ใช้สอยของชุมชน ผู้นำ แหล่งชุมชนเหล่านี้ให้ความร่วมมือในการปลูกป่าชุมชนหนองประจักษ์เป็นอย่างดี และสนับสนุนให้จัดตั้งเครือข่ายป่าชุมชนให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 16 ตำบลของอำเภอด่านขุนทด สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรหมู่บ้านจัน ซึ่งเป็นชุมชนที่เริ่มจัดตั้งป่าชุมชนหนองประจักษ์ พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในตำบลด่านขุนทด มีพื้นที่ถือครองเป็นของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น มิอนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ทางการค้า การศึกษาในระดับประถมศึกษา และมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในตำบลด่านขุนทด มีพื้นที่ถือครองเป็นของ

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ตนเองและเพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ในวัยแรงงานมากพอที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งให้ผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรม โครงการปลูกป่าชุมชนของราษฎรหมู่บ้านจั่น ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยแรงงาน ภูมิฐานะ รายได้ ขนาดพื้นที่ถือครอง และอาชีพของราษฎร

สุรินทร์ อ้นพรม (2543) ได้ศึกษาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ร่วมของชุมชนลุ่มน้ำขาน จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เทคนิคและเครื่องมือด้านวนศาสตร์ชุมชนมาใช้ คือวิธีการประเมินสถานภาพชนบทอย่างเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal : RRA) พบว่าการอยู่รอดของทรัพยากรป่าไม้ในเขตภูเขาภายใต้การจัดการร่วมของชุมชนนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ได้แก่ การจัดการร่วมของชุมชนส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้คงอยู่ เพราะชุมชนมีการควบคุมการเข้าถึงทรัพยากร มีการกำหนดกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ มีการบำรุงรักษาทรัพยากรที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันและมีการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ชุมชนร่วมกันสร้างขึ้นมา

สุคนธ์ นันทาวีราช (2545) ได้ศึกษาศักยภาพของป่าชุมชนบ้านป่าแดงในการสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตำบลป่าแดง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ไม้และของป่าจากป่าชุมชนท้องถิ่น และสถานภาพด้านการผลิตไม้และของป่า ตลอดจนการประเมินศักยภาพของป่าชุมชนบ้านป่าแดงในการสนองความต้องการของชุมชน ผลการศึกษาพบว่าชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการยังชีพเป็นหลัก นอกจากนี้ยังพบว่าราษฎรท้องถิ่นส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วมกิจกรรมป่าชุมชนสำหรับสภาพป่าชุมชนเป็นป่าเบญจพรรณมีผลผลิตไม้ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.021 ลบ.ม/ไร่/ปี ซึ่งไม่เพียงพอที่จะสนองความต้องการอย่างยั่งยืนของชุมชน สำหรับศักยภาพของป่าชุมชนแห่งนี้มีค่อนข้างต่ำในการสนองความต้องการไม้ใช้สอย แต่มีอย่างเพียงพอที่จะสนองความต้องการด้านของป่า ดังนั้น ชุมชนจะวางกฎเกณฑ์การใช้สอยไม้ไม่ให้เกินกำลังการผลิต และควบคุมการเก็บหาของป่าให้อยู่ในระดับความเพียงพอในชุมชน สำหรับมูลค่าการใช้ประโยชน์ป่าชุมชนแห่งนี้เฉลี่ยเท่ากับ 1,270.50 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

สมหญิง บู่แก้ว (2553) ได้ศึกษาการประเมินมูลค่าการใช้ประโยชน์ผลผลิตจากป่าที่ไม่ใช่เนื้อไม้ในป่าชุมชนโคกใหญ่ อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายชนิดของพรรณไม้และการใช้ผลผลิตจากป่า จากการวิเคราะห์โครงสร้างของป่าชุมชนโคกใหญ่เป็นระบบนิเวศป่าเต็งรัง พบพรรณไม้ 107 ชนิด มีค่าดัชนีความหลากหลาย (H') และค่าดัชนีความสม่ำเสมอของไม้ใหญ่ เท่ากับ 2.421 และ 0.680 ตามลำดับ ส่วนการใช้ประโยชน์จากป่า ได้แก่ เห็ด กล้วยเลี้ยงสัตว์ ไม้ฟืน แผลงและผลผลิตจากแผลง พืชผักป่า ผลไม้ สัตว์ป่า สมุนไพร และพืชกินหัว รวมมูลค่าเฉลี่ย 12,014.41 บาทต่อครัวเรือน

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ป่าชุมชนเป็นทรัพยากรธรรมชาติ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่หรือใช้ในการค้า ที่ให้ประโยชน์แก่นุชนชาติมากมาย ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ป่าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุใดเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงชื่อของเอกสารนี้ทุกครั้งเมื่อมีการใช้

ชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่และระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน แต่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เนื่องจากมีรายได้ที่มีใช้ตัวเงินแฝงอยู่ในสัดส่วนที่สูง ซึ่งจะช่วยลดความจำเป็นในการใช้เงินลง เช่น การหาของป่ามาบริโภคในครัวเรือน รายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงินนั้นสามารถหาวัตถุดิบได้จากป่าเป็นสำคัญ นอกจากนี้ บทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งของทรัพยากรป่าไม้ ก็คือ การเพิ่มรายได้ที่เป็นตัวเงิน เช่น รายได้ที่เกิดจากการขายของป่าที่เก็บหามาได้ ซึ่งการหาของป่านี้จะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลายไปปีละมากๆ นอกเหนือจากผลประโยชน์ที่อยู่ในรูปของของป่าแล้ว ยังมีผลประโยชน์ในรูปของทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นทางอ้อมต่อมวลมนุษยชาติ จากการตรวจสอบเอกสารพบว่า ป่าชุมชนแห่งนี้ยังไม่มีมีการเข้ามาศึกษาในเรื่องของการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและความคิดเห็นของชาวบ้านต่อป่าชุมชนแห่งนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินต้นทุนมูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนคอนยาง อำเภออมลาคาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนของ 3 หมู่บ้านที่ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนคอนยาง ได้แก่ บ้านหัวขวา หมู่ที่ 8 บ้านหัวขวา หมู่ที่ 12 และบ้านหัวหนอง หมู่ที่ 11 ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 127 ครัวเรือน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาประชากรทั้งหมด

3.2 เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structure interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภูมิลำเนา อาชีพหลักของครอบครัว รายได้ของครอบครัว พื้นที่ถือครอง และบทบาทในชุมชน

ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์ผลผลิตจากป่าชุมชนคอนยางในปี พ.ศ. 2554 โดยแบ่งผลผลิตจากป่าชุมชนคอนยางออกเป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ เห็ดต่าง ๆ เมล็ดและผลผลิตจากเมล็ด ไม้ใช้สอยและไม้ฟืน พืชผักป่า พืชกินหัว สมุนไพร เห็ดวัลย์ ผลไม้ป่า สัตว์ป่า และอื่น ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์เกี่ยวกับมูลค่าการใช้ประโยชน์จากป่า ในการศึกษาครั้งนี้วัดเฉพาะผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินคำนวณโดยใช้ราคาขายผลผลิตจากป่า ซึ่งเป็นราคาในระดับชุมชนคูณกับปริมาณผลผลิตที่เก็บหาได้จากป่าแต่ละชนิด

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อป่าชุมชนคอนยาง ประกอบด้วย ความคิดเห็นต่อการใช้ประโยชน์ ความอุดมสมบูรณ์ของป่า การตั้งกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ กิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนและการจัดการป่าชุมชนคอนยางในอนาคต

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนคอนยาง โดยใช้หลักการสุ่ม ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball sampling) โดยเริ่มสอบถามครัวเรือนที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน หลังจากนั้นให้บุคคลเหล่านั้นบอกชื่อหรือแนะนำบุคคลอื่น ๆ ที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า ต่อมาเมื่อกลุ่มแรกแนะนำกลุ่มหลังแล้วผู้วิจัยก็จะไปทำการติดต่อกับผู้ถูกแนะนำเหล่านั้น และทำการเก็บข้อมูลหรือสัมภาษณ์ หลังจากนั้นก็ให้แนะนำชื่อบุคคลอื่น ๆ ต่อไป และผู้วิจัยก็จะดำเนินการอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ เป็นลักษณะลูกโซ่ จนกระทั่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลได้ครบตามที่กำหนดไว้โดยไม่มีบุคคลหรือครัวเรือนที่เข้าไปใช้ประโยชน์อีกแล้ว รวมทั้งสิ้น 127 ครัวเรือน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ผู้วิจัยได้นำมาจัดกระทำและจัดระเบียบข้อมูลเพื่อเข้ากระบวนการวิเคราะห์ต่อไป ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ โดยสถิติที่ใช้ได้แก่ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์ของผลผลิตจากป่าวัตถุประสงค์หลักของการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ เพื่อแสดงความสำคัญของป่าชุมชนคอนยางที่มีผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน

มูลค่าของผลผลิตจากป่า โดยในการศึกษารั้งนี้ วัดเฉพาะผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน เพราะสามารถตีมูลค่าตามราคาตลาดได้ โดยผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินในที่นี้จะคำนวณ โดยใช้ราคาขายผลผลิตจากป่าที่นำไปขายในตลาดคูณกับปริมาณผลผลิตจากป่าที่เก็บหาและคูณกับระยะเวลาที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์จากผลผลิตจากป่าแต่ละชนิดได้

$$\text{สูตร } V = P_i \times Q_i \times T_i$$

โดยกำหนดให้

V = ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยต่อปี จากการเก็บผลผลิตจากป่า (บาท/ปี)

P_i = ราคาตลาดของผลผลิตจากป่าแต่ละชนิด

Q_i = ปริมาณของผลผลิตจากป่าที่เก็บแต่ละชนิด

T_i = ระยะเวลาที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์จากผลผลิตจากป่าแต่ละชนิด

ในการศึกษารั้งนี้ ใช้มูลค่าตลาดเป็นตัวชี้วัดมูลค่าของผลผลิตจากป่าโดยใช้ราคาตลาดซึ่งเป็นตลาดในระดับชุมชนหรือตลาดในท้องถิ่นนั้น ๆ

สำหรับความคิดเห็นต่อป่าชุมชน เพื่อใช้ประกอบการพรรณนาลักษณะและความคิดเห็นต่อป่าชุมชนคอนยาง ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการแบ่งระดับความคิดเห็นต่อป่าชุมชน ในด้านประโยชน์จากป่า ความอุดมสมบูรณ์ของป่า โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มากที่สุด	=	5 คะแนน
มาก	=	4 คะแนน
ปานกลาง	=	3 คะแนน
น้อย	=	2 คะแนน
น้อยที่สุด	=	1 คะแนน

ซึ่งแบ่งเกณฑ์ระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จากสูตรอันตรายภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

นำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายโดยใช้ช่วงค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนนเฉลี่ย
มากที่สุด	= 4.21-5.00
มาก	= 3.41-4.20
ปานกลาง	= 2.61-3.40
น้อย	= 1.81-2.60
น้อยที่สุด	= 1.00-1.80

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนคอนยาง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ใช้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์
- 4.2 การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนคอนยาง
- 4.3 ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อป่าชุมชนคอนยาง

4.1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนครัวเรือนที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยาง 127 ครัวเรือน จากทั้ง 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหัวขวา หมู่ที่ 8 บ้านหัวขวา หมู่ที่ 12 และบ้านหัวหนอง หมู่ที่ 11 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.8 มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ร้อยละ 63 เป็นแม่บ้าน ร้อยละ 74 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 76.4 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-5 คน มากที่สุด ร้อยละ 46.5 ส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิม ร้อยละ 88.2 มีอาชีพทำนา ร้อยละ 94.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 92,300 บาท มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 14.42 ไร่ เป็นชาวบ้านทั่วไป ร้อยละ 81.1 (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละจำแนกตามลักษณะด้านประชากรศาสตร์

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=127)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	32	25.2
หญิง	95	74.8
อายุ		
20-39 ปี	17	13.4
40-59 ปี	80	63.0
60 ปีขึ้นไป	30	23.6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=127)	ร้อยละ
สถานภาพในครอบครัว		
พ่อบ้าน	31	24.4
แม่บ้าน	94	74.0
สมาชิกในครอบครัว	2	1.6
ระดับการศึกษา		
ประถม	97	76.4
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	14	11.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	14	11.0
ปริญญาตรี	2	1.6
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1-3 คน	31	24.4
4-5 คน	59	46.5
6 คนขึ้นไป	37	29.1
ภูมิลำเนา		
คนที่อยู่ถิ่นดั้งเดิม	112	88.2
ย้ายมาจากตำบลอื่น	7	5.5
ย้ายมาจากอำเภออื่น	3	2.4
ย้ายมาจากจังหวัดอื่น	5	3.9
อาชีพหลักของครอบครัว		
ทำนา	120	94.5
รับราชการ	3	2.4
รับจ้าง	3	2.4
ค้าขาย	1	0.8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N=127)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อปี		
น้อยกว่า 100,000 บาท	62	48.8
100,000-149,000 บาท	43	33.9
150,000-199,999 บาท	9	7.1
200,000-249,999 บาท	6	4.7
มากกว่า 250,000 บาท	7	5.5
$\bar{X} = 92,300.00$; S.D. = 74,631.76; Max = 450,000; Min = 8,400		
พื้นที่ถือครอง		
1-9 ไร่	54	42.5
10-19 ไร่	33	26.0
20-29 ไร่	23	18.1
30 ไร่ ขึ้นไป	17	13.4
$\bar{X} = 14.42$, S.D. = 10.36, Max = 46, Min = 0		
บทบาทในชุมชน		
ผู้นำชุมชน	7	5.5
คณะกรรมการป่าชุมชน	16	12.6
ปราชญ์ชาวบ้าน	4	3.1
ชาวบ้านทั่วไป	103	81.1
อื่น ๆ (กรรมการหมู่บ้าน, ผู้นำทางศาสนา, อสม, ครู)	5	3.9

4.2 การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนคอนยาง

ครัวเรือนที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในป่า (NTFPs) แบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม ส่วนใหญ่เข้าไปเก็บเห็ด คิดเป็นร้อยละ 97.64 ของครัวเรือนทั้งหมดที่เข้าไปใช้ประโยชน์ รองลงมาเป็นผักป่า ร้อยละ 23.62 และสมุนไพร กับไม้พืชมีย่จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 4.72 และแมลง น้อยที่สุด ร้อยละ 1.57 (ตารางที่ 4.2) โดยมีปริมาณผลผลิตจากป่าของแต่ละกลุ่ม 3,501.10, 511,41.50, 82 และ 3 กิโลกรัม/ปี ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า. ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ตารางที่ 4.2 การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยาง

ชนิดของป่า	จำนวนผู้ใช้ (N=127)	ร้อยละ
เห็ดต่าง ๆ	124	97.64
พืชผักป่า	30	23.62
สมุนไพร	6	4.72
ไม้พิน	6	4.72
แมลงและผลผลิตจากแมลง	2	1.57

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การวิเคราะห์มูลค่าทางเศรษฐกิจจากการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนคอนยาง พบว่ามีมูลค่าทางเศรษฐกิจรวมทั้งสิ้น 482,288 บาท/ปี หรือเฉลี่ย 6,036.20 บาท/ครัวเรือน/ปี จำแนกออกเป็นการบริโภคในครัวเรือน 409,908 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 85 ของมูลค่ารวมทั้งหมดส่วนมูลค่าการจำหน่าย 72,380 บาท/ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 15 ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากเห็ด 450,863 บาท/ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 93.49 ของมูลค่ารวมทั้งหมด รองลงมาเป็นพืชผักป่า มีมูลค่ารวม 21,905 บาท/ปี หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 4.54 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ปริมาณและมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนคอนยาง

ชนิดผลผลิต	ปริมาณ (กก.)			มูลค่าทางเศรษฐกิจ (บาท)			มูลค่าเฉลี่ย/ครัวเรือน/ปี
	บริโภคในครัวเรือน	จำหน่าย	รวม	บริโภคในครัวเรือน	จำหน่าย	รวม	
เห็ดต่าง ๆ	3,030.10	471.00	3,501.10	384,233.00	66,630.00	450,863.00	3,636.00
พืชผักป่า	401.00	110.00	511.00	16,155.00	5,750.00	21,905.00	730.20
สมุนไพร	41.50	-	41.50	8,450.00	-	8,450.00	1,408.33
ไม้พิน	82.00	-	82.00	820.00	-	820.00	136.67
แมลงและผลผลิตจากแมลง	3.00	-	3.00	250.00	-	250.00	125.00
รวม	3,557.60	581.00	4,138.60	409,908.00	72,380.00	482,288.00	6,036.20

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

จากตารางที่ 4.4 พบว่าเห็ดที่พบในป่าชุมชนคอนยาง มีจำนวน 18 ชนิด โดย 5 ลำดับแรก ได้แก่ เห็ดปลวก (เห็ดโคน) (*Termitomyces straiatus* Beeli Geim) เห็ดแดง (*Russula rosacea* Pers.ex.S.F. Gray) เห็ดก่อ (*Russula emetic* (Schaeff. Ex Fr.) Pers.S.f. Gray) เห็ดหน้าแห่ (*Russula cyanoxantha* Schaeff.exFr.) และเห็ดตีนขาว (*Tricholoma crissum* Berk.) ตามลำดับ

ผลผลิตของเห็ดในป่าชุมชนคอนยางให้ผลผลิตทั้งปี โดยจะให้ผลผลิตมากในฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม (ตารางที่ 4.5) ส่วนพืชผักป่า ได้แก่ หน่อไม้ (*Bambusa* spp.) ผักต้ว (*Cratoxylum formosum* (Jack.) Dyer.) ผักเม็ก (*Syzygium gratum* (Wight) S.N. Mitrawar) และส้มโมง (ชะมวง) (*Garcinia cowa* Roxb.ex DC.) สมุนไพรร ใต้แก่ แก่นจี่หนู (*Diospyros ferrea* (var.) littorea) อ้อยสามสวน (*Myriopteron extensum* (Wight) K.Schum.) หนอนตายหยาก (*Stemona collinsae* Craib.) และกวาวเครือขาว (*Pueraria candollei* Graham ex Benth. var.mirifica (Airy Shaw et Suvat.) Niyomdham) ไม้พื้ส่วนใหญ่จะเก็บกิ่งไม้แห้งที่ร่วงหล่น แผลงกินได้ ใต้แก่ ไข่มดแดง (*Oecophylla smaragdina* Fabricius) และแมลงอีหนู (*Melolontha melolontha*)

ตารางที่ 4.4 ปริมาณและมูลค่าทางเศรษฐกิจของเห็ดชนิดต่าง ๆ จากป่าชุมชนคอนยาง

ชนิดเห็ด	ปริมาณ (ก.ก.)			มูลค่า (บาท)		
	บริโภค	ขาย	รวม	บริโภค	ขาย	รวม
เห็ดปลวก (<i>Termitomyces straiatus</i> BeeliGeim)	375.5	100	475.5	92,575	23,470	116,045
เห็ดแดง (<i>Russula rosacea</i> Pers.ex.S.F. Gray)	311.5	90	401.5	49,680	15,600	65,280
เห็ดก่อ (<i>Russulaemetic</i> (Schaeff. Ex Fr.) Pers. S.f. Gray)	340.6	28	368.6	50,145	2,960	53,105
เห็ดตีนขาว (<i>Tricholoma crassum</i> Berk.)	257.5	20	277.5	39,388	3,000	42,388
เห็ดหน้าหมาก (<i>Russula mairei</i> Sing.)	224.5	50	274.5	24,910	5,000	29,910
เห็ดหน้าแห่ (<i>Russula cyanoxantha</i> Schaeff.exFr.)	288.5	16	304.5	25,800	1,280	27,080
เห็ดขี้เถ้า (<i>Cortinaruis alboviolaceus</i> Fries)	231.0	10	241.0	18,800	720	19,520
เห็ดถ่าน (<i>Russula nigricans</i> Fr.)	182.5	25	207.5	15,605	2,000	17,605
เห็ดผึ้งหวาน (<i>Boletus nobilis</i> Peck)	168.0	21	189.0	13,860	1,080	14,940
เห็ดผึ้งขาลาย (<i>Boletus</i> sp.)	112.5	15	127.5	10,210	1,200	11,410
เห็ดโค (<i>Russula delica</i> Fr.)	58.0	18	76.0	8,360	2,550	10,910
เห็ดขี้ดั่งจัว (<i>Lactariusturpis</i> (Weinm.) Fr.)	119.0	1	120.0	10,140	100	10,240
เห็ดผึ้งนกเค้า (<i>Leccinum rugosiceps</i> (Peck) Singer)	99.5	15	114.5	7,370	1,200	8,570

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ชนิดเห็ด	ปริมาณ (ก.ก.)			มูลค่า (บาท)		
	บริโภค	ขาย	รวม	บริโภค	ขาย	รวม
เห็ดกาบยาง (<i>Russula</i> sp.)	110.5	20	130.5	6,680	600	7,280
เห็ดผึ้งตอง (<i>Heimiellretispora</i> (Pat, and Bak.) Boedijn.)	74.0	7	81.0	6,125	620	6,745
เห็ดมันปู (<i>Craterellus aureus</i> Berk.Et Curt.)	67.0	0	67.0	4,585	0	4,585
เห็ดตะไกร (<i>Amanita vahinata</i>)	0.0	20	20.0	0	3,000	3,000
เห็ดเพ็ก (<i>Lentinus strigoelue</i> (Schw) Fr.)	10.0	15	25.0	0	2,250	2,250
รวม	3,030.1	471	3,501.1	384,233	66,630	450,863

ตารางที่ 4.5 ปฏิทินฤดูกาล (Seasonal-calendar) การเก็บเห็ดจากป่าชุมชนดอนยาง

ประเภทเห็ด	เดือน					
	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ธ.ค.	ก.ย.	ต.ค.
เห็ดปลวก (<i>Termitomyces striatus</i> BeeliGeim)	x	x	x	x	x	x
เห็ดแดง (<i>Russula rosacea</i> Pers.ex.S.F. Gray)	x	x	x	x	x	x
เห็ดก่อ (<i>Russulaemetica</i> (Schaeff. Ex Fr.) Pers. S.f. Gray)	x	x	x	x	x	x
เห็ดตีนขาว (<i>Tricholoma crassum</i> Berk.)	x	x	x	x	x	x
เห็ดน้ำหมาก (<i>Russula mairei</i> Sing.)	x	x	x	x	x	x
เห็ดหน้าเหล็ก (<i>Russula cyanoxantha</i> Schaeff.exFr.)	x	x	x	x	x	x
เห็ดขี้เถ้า (<i>Cortinaruis alboviolaceus</i> Fries)	x	x	x	x	x	x
เห็ดถ่าน (<i>Russula nigricans</i> Fr.)	x	x	x	x	x	
เห็ดผึ้งหวาน (<i>Boletus nobilis</i> Peck)	x	x	x	x		
เห็ดผึ้งขาลาย (<i>Boletus</i> sp.)	x	x	x	x		
เห็ดโค (<i>Russula delica</i> Fr.)		x	x	x	x	
เห็ดขี้ดั่งงัว (<i>Lactariusturpis</i> (Weinm.) Fr.)			x	x	x	
เห็ดผึ้งนกเค้า (<i>Leccinum rugosiceps</i> (Peck) Singer)	x	x	x			
เห็ดกาบยาง (<i>Russula</i> sp.)	x	x	x	x		
เห็ดผึ้งตอง (<i>Heimiellretispora</i> (Pat, and Bak.) Boedijn.)	x	x	x			
เห็ดมันปู (<i>Craterellus aureus</i> Berk.Et Curt.)		x	x	x		
เห็ดตะไกร (<i>Amanita vahinata</i>)		x	x	x		
เห็ดเพ็ก (<i>Lentinus strigoelue</i> (Schw) Fr.)	x	x	x			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุใดเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกรนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.2 ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อป่าชุมชนดอนยาง

4.2.1 ความคิดด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนดอนยาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่าชาวบ้านมีความคิดเห็นต่อการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนดอนยางอยู่ในระดับมากที่สุด มาก และปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 42.5, 33.1 และ 24.4 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาก (ค่าเฉลี่ย 4.18) โดยมีการใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) เป็นแหล่งอาหารของชุมชน (ร้อยละ 96.9) 2) เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับป่าของเยาวชน (ร้อยละ 94.5) 3) เป็นแหล่งสมุนไพร (ร้อยละ 92.1) 4) เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและท่องเที่ยว (ร้อยละ 85.8) และ 5) เป็นแหล่งไม้ใช้สอยของชุมชน (ร้อยละ 60.6) (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนดอนยาง

ระดับประโยชน์	จำนวน (N=127)	ร้อยละ
มากที่สุด (5)	54	42.5
มาก (4)	42	33.1
ปานกลาง (3)	31	24.4
น้อย (2)		
น้อยที่สุด (1)		
รวม	127	100

$$\mu = 4.18, \sigma = 0.801$$

ตารางที่ 4.7 ความคิดเห็นต่อการใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ

	ประโยชน์ด้านต่าง ๆ	จำนวน (N=127)	ร้อยละ	อันดับที่
1.	เป็นแหล่งอาหารของชุมชน	123	96.9	1
2.	เป็นแหล่งพืชสมุนไพร	117	92.1	3
3.	เป็นแหล่งไม้ใช้สอยในชุมชน	77	60.6	5
4.	เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและท่องเที่ยว	109	85.8	4
5.	เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับป่าของเยาวชน	120	94.5	2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.2.2 ความคิดเห็นด้านความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนคอนยาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่าชาวบ้านมีความคิดเห็นด้านความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนคอนยางอยู่ในระดับมาก และมากที่สุดมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ 44 คน (ร้อยละ 34.6) และ 43 คน (ร้อยละ 33.9) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่าอยู่ในเกณฑ์มาก (ค่าเฉลี่ย 3.96)

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นต่อระดับความความอุดมสมบูรณ์ในป่าชุมชนคอนยาง

ระดับความอุดมสมบูรณ์	จำนวน (N=127)	ร้อยละ
มากที่สุด	43	33.9
มาก	44	34.6
ปานกลาง	36	28.3
น้อย	1	0.8
น้อยที่สุด	3	2.4
รวม	127	100

$$\mu = 3.96, \sigma = 0.934$$

4.3.3 ปัญหาและอุปสรรคของการเก็บหาผลผลิตจากป่าชุมชนคอนยาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่าชาวบ้านทั้งหมดให้ความคิดเห็นว่าการเข้าไปเก็บหาผลผลิตในป่าชุมชนคอนยางไม่มีปัญหาใดๆ

ตารางที่ 4.9 ปัญหาและอุปสรรคในการเก็บหาผลผลิตของชาวบ้านที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยาง

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
มีปัญหา	-	-
ไม่มีปัญหา	127	100
รวม	127	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.3.4 ความคิดเห็นต่อกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยาง

จากตารางที่ 4.10 พบว่าชาวบ้านทั้งหมดเห็นด้วยกับกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยาง

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นต่อกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยาง

รายการ	จำนวน (N=127)	ร้อยละ
เห็นด้วย	127	100
ไม่เห็นด้วย	-	-
รวม	127	100

4.3.5 การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชนคอนยาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนคอนยาง จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 89 โดยกิจกรรมที่เข้าร่วมส่วนใหญ่คือกิจกรรมการปลูกป่า รองลงมาคือ การออกเงินสนับสนุนหากไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม และ ทำอาหารและเครื่องดื่มเลี้ยงเมื่อมีกิจกรรมป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ 93.8, 73.5 และ 71.7 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.11 การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชนคอนยาง

รายการ	จำนวน (N=127)	ร้อยละ
ไม่เคย	14	11
เคย	113	89
รวม	127	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ตารางที่ 4.12 กิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชนคอนยาง *

กิจกรรม	จำนวน (N=113)	ร้อยละ
1. การปลูกป่า	106	93.8
2. การบวชป่า	73	64.6
3. การทำแนวกันไฟ	49	43.3
4. นำวัสดุอุปกรณ์ หรือยานพาหนะ ช่วยเหลือกิจกรรม	40	35.4
5. ทำอาหารและเครื่องดื่มเลี้ยงเมื่อมีกิจกรรมป่าชุมชน	81	71.7
6. ออกเงินสนับสนุนหากไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม	83	73.5
7. การประชุมเพื่อวางแผนการจัดและการอนุรักษ์ป่าชุมชนคอนยาง	60	53.1

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.3.6 แนวทางการจัดการป่าชุมชนคอนยางในอนาคต

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ชาวบ้านมีความคิดเห็นว่าแนวทางในการจัดการป่าชุมชนคอนยางในอนาคตว่า ควรมีการดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1) เผยแพร่กิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนสู่เยาวชนในหมู่บ้านและโรงเรียนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น 2) เพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ภายในป่าชุมชนให้มากขึ้น และ 3) พัฒนากฎระเบียบและมาตรการในการควบคุม ดูแลรักษาป่าและการใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนให้ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 86.6, 78.0 และ 68.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 แนวทางการจัดการป่าชุมชนคอนยางในอนาคต*

ลำดับ	กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ	อันดับที่
1.	พัฒนากฎระเบียบและมาตรการในการควบคุมดูแลรักษาป่าและการใช้ประโยชน์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น	87	68.5	3
2.	เพิ่มจำนวนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเพื่อบริหารจัดการและดูแลรักษาป่าอย่างทั่วถึง	73	57.5	4
3.	ป้องกันไฟไหม้ป่าการทำแนวกันไฟ และจัดเวรยามดูแลในฤดูแล้ง	69	54.3	5
4.	เพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ภายในป่าชุมชนคอนยางให้มากขึ้น	99	78	2
5.	เผยแพร่กิจกรรมของป่าชุมชนสู่เยาวชนในหมู่บ้านและโรงเรียนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น	110	86.6	1

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนดอนยาง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตลอดทั้งศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อป่าชุมชนดอนยาง ประชากรที่ใช้ศึกษาคือหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในป่าชุมชน จำนวน 127 คน จาก 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยวา หมู่ที่ 8 บ้านห้วยวา หมู่ที่ 12 และบ้านห้วยหนอง หมู่ที่ 11 ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 127 ครัวเรือน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.8 มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ร้อยละ 63 เป็นแม่บ้าน ร้อยละ 74 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 76.4 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-5 คน มากที่สุด ร้อยละ 46.5 ส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิม ร้อยละ 88.2 มีอาชีพทำนา ร้อยละ 94.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 92,300 บาท มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 14.42 ไร่ เป็นชาวบ้านทั่วไป ร้อยละ 81.

5.1.2 การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนดอนยาง

จำนวนครัวเรือนที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า (NTFPs) แบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม ส่วนใหญ่เข้าไปเก็บเห็ด คิดเป็นร้อยละ 97.64 ของครัวเรือนทั้งหมดที่เข้าไปใช้ประโยชน์ รองลงมาเป็นผักป่า ร้อยละ 23.62 และสมุนไพร กับไม้พื้นมีจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 4.72 และแมลง น้อยที่สุด ร้อยละ 1.57 โดยมีปริมาณผลผลิตจากป่าของแต่ละกลุ่ม 3,501.10, 511.00, 41.50, 82.00 และ 3.00 กิโลกรัม/ปี ตามลำดับ

5.1.3 มูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนดอนยาง

การวิเคราะห์มูลค่าทางเศรษฐกิจของป่าชุมชนดอนยาง พบว่ามีมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่ารวมทั้งสิ้น 482,288 บาท/ปี หรือเฉลี่ย 6,036.20 บาท/ครัวเรือน/ปี จำแนกออกเป็นการบริโภคในครัวเรือน 409,908 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 85 ของมูลค่ารวมทั้งสิ้น ส่วนมูลค่าการจำหน่าย 72,380 บาท/ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 15 ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากเห็ด 450,863 บาท/ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 93.49 ของมูลค่ารวมทั้งสิ้น รองลงมาเป็นพืชผักป่า มีมูลค่ารวม 21,905 บาท/ปี หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 4.54

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

5.1.3 ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อป่าชุมชนคอนยาง

จากการศึกษา พบว่าชาวบ้านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยางอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18) โดยมีการใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับดังนี้ 1) เป็นแหล่งอาหารของชุมชน 2) เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับป่าของเยาวชน 3) เป็นแหล่งสมุนไพร 4) เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ/ท่องเที่ยว และ 5) เป็นแหล่งไม้ใช้สอยของชุมชนป่ามีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) ทั้งหมดนี้ทำให้ความคิดเห็นว่าในการเข้าไปเก็บหาผลผลิตจากป่าไม่มีปัญหาใด ๆ และทั้งหมดเห็นด้วยกับกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยาง ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนคอนยาง คิดเป็นร้อยละ 89 โดยกิจกรรมที่เข้าร่วมส่วนใหญ่ คือ กิจกรรมการปลูกป่า รองลงมาคือ การออกเงินสนับสนุนหากไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม และ ทำอาหารและเครื่องดื่มเลี้ยงเมื่อมีกิจกรรมป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ 93.8, 73.5 และ 71.7 ตามลำดับ การจัดการป่าชุมชนคอนยางในอนาคตควรมีการดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1) เผยแพร่กิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนสู่เยาวชนในหมู่บ้านและโรงเรียนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น 2) เพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ภายในป่าชุมชนให้มากขึ้น และ 3) พัฒนากฎระเบียบและมาตรการในการควบคุม ดูแลรักษาป่าและการใช้ประโยชน์จากป่าให้ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 86.6, 78.0 และ 68.5 ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่ามูลค่าทางเศรษฐกิจจากการเข้าไปใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากเห็ด คิดเป็นร้อยละ 97.64 โดยเห็ดที่พบในป่าชุมชนคอนยาง มีจำนวน 18 ชนิด ส่วนผลผลิตอื่น ๆ จะมีจำนวนน้อยมากเนื่องจากในปี 2551 ชาวบ้านและกรรมการหมู่บ้านได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนขึ้นมา และมีการออกกฎระเบียบการใช้ป่าชุมชนคอนยางเคร่งครัดขึ้น โดยห้ามตัดต้นไม้ใหญ่และเถาวัลย์ในป่าเด็ดขาด ยกเว้นกรณีนำไปใช้ในกิจการเพื่อส่วนรวมของหมู่บ้านเท่านั้น นอกจากนี้ป่าชุมชนคอนยางได้มีการจัดตั้งเป็นสำนักสงฆ์ขึ้นภายในป่าชุมชนคอนยาง จึงเป็นเขตอภัยทานทำให้ชาวบ้านให้ความเคารพและให้ความร่วมมือช่วยกันอนุรักษ์และดูแลรักษาป่าเป็นอย่างดี ส่วนป่าชุมชนแห่งนี้มีผลผลิตเห็ดสูง เนื่องจากเป็นระบบนิเวศแบบป่าดงดิบแล้ง ประกอบด้วยพรรณไม้ผลัดใบและไม่ผลัดใบ จึงทำให้ระบบนิเวศมีการผลิตอินทรีย์วัตถุได้ตลอดทั้งปี การหมุนเวียนของธาตุอาหารและการไหลของพลังงานในระบบนิเวศเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีส่วนที่สดคงอยู่ในสังคมพืชค่อนข้างสูงแม้แต่ในฤดูแล้ง สภาพภูมิอากาศที่มีช่วงชื้นหลายเดือนทำให้การทำงานของแบคทีเรียและเชื้อราต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ใบและกิ่งก้านต่าง ๆ ที่ร่วงหล่นลงมาจะถูกย่อยสลายโดยแมลง ปลวก และเห็ดราต่าง ๆ เพื่อกลับคืนลงสู่ดิน (บุญวงศ์ ไทยอุดสำห้ และลดาวัลย์ พวงจิตร, 2547)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ป่าชุมชนคอนยางแห่งนี้ มีความสำคัญต่อชุมชนทั้งเป็นแหล่งอาหารและสร้างมูลค่าให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก โดยสร้างมูลค่าการใช้ประโยชน์กว่าปีละ 482,288 บาท/ปี หรือ 6,036.20 บาท/ครัวเรือน/ปี ซึ่งสอดคล้องกับชุมชนชนบททั่วโลก ได้ใช้ผลผลิตจากป่าชุมชน ทั้งผลิตผลที่เป็นไม้และไม่ใช่ไม้ (NTFPs) การพึ่งพิงป่าชุมชนทั้งด้านการใช้ผลผลิตเพื่อการดำรงชีพประจำวันและสร้างรายได้ ตลอดจนบรรเทาความยากจน (Harrison and Suh. 2004)

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) จากการศึกษาการใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนคอนยาง พบว่าป่าชุมชนแห่งนี้ สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจกว่าปีละ 482,288 บาท/ปี หรือ 6,036.20 บาท/ครัวเรือน/ปี ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการป่าชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการป่าชุมชนในเชิงอนุรักษ์ รวมทั้งเป็นข้อมูลทางวิชาการเพื่อกระตุ้น ปลูกสำนึก และปล้ำชุมชน ให้กับชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านที่อยู่รอบป่าชุมชนแห่งนี้ เห็นคุณค่าทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน ซึ่งเหลือเพียงแห่งเดียวในละแวกนี้ เกิดความรัก ความหวงแหน ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ป่าชุมชนแห่งนี้ได้อย่างยั่งยืนและขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

2) ควรมีการ เผยแพร่กิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนสู่เยาวชนในหมู่บ้านและ โรงเรียนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น

3) กรรมการป่าชุมชน และผู้นำทั้ง 3 หมู่บ้าน ควรมีการพัฒนากฎระเบียบและมาตรการในการควบคุม ดูแลรักษาป่าและการใช้ประโยชน์จากป่าให้ชัดเจน

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษามูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าชุมชนคอนยางในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์จริงจากทั้ง 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหัวหวา หมู่ที่ 8, บ้านหัวหวา หมู่ที่ 12 และบ้านหัวหนอง หมู่ที่ 11 มีจำนวน 127 ครัวเรือน ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเก็บรวบรวมข้อมูลของชาวบ้านอื่น ๆ ที่เข้าใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนคอนยางแห่งนี้ด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมและใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บรรณานุกรม

กรมป่าไม้. 2537. ความหมายป่าชุมชน. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.

_____. 2555. เนื้อที่ของป่าไม้ในปี พ.ศ. 2516 – 2552. [Online]. Available : [http://firest.go.th/forestfarm1/farml.../faest area2516_2552](http://firest.go.th/forestfarm1/farml.../faest%20area2516_2552). [25/05/2555].

กรรณิกา ชมดี. 2524. “การมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โกมล แพรกทอง. 2537. ป่าชุมชนในประเทศไทย: แนวความคิดป่าชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.

_____. คู่มือเจ้าหน้าที่รัฐโครงการปลูกไม้ใช้สอยชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.).

คณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชน. 2533. ความหมายป่าชุมชน [Online]. Available: www.forest.go.th/pachumchon/index.php?option5. [20/02/2556].

ชยากร เทศะบำรุง. 2544. “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร : ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ”. ภาคนิพนธ์ ศศม. (พัฒนาสังคม) บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เต็ม สมิตินันท์. 2544. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ประชาชน.

ถิร จงตระกูล. 2543. “การจัดการป่าชุมชน โดยองค์กรชุมชน ตำบลด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธันวา จิตต์สงวน. 2535. การป่าไม้ชุมชน หน่วยที่ 3 เศรษฐกิจป่าไม้ชุมชน. นนทบุรี: สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นพมาศ ชีรเวดิน. 2539. จิตวิทยาสังคมกับชีวิต. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญเลิศ หมั่นเก็บ. 2553. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องรูปแบบการจัดการป่าชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ อย่างยั่งยืน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชน : กรณีศึกษาป่าชุมชนคอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. เอกสารอัดสำเนา.

บุญวงศ์ ไทยอุดสำห้ และ ลดาวัลย์ พวงจิตร. 2547. การจัดการระบบนิเวศป่าเขตร้อนแบบผสมผสาน. กรุงเทพฯ: เฟื่องฟ้า.

เบญจพรรณ ชินวัตร. 2538. เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปกรณีย์ ปรียากร. 2530. ทฤษฎีแนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิต

พัฒนบริหารศาสตร์ การใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ปราณี แก้วสุริยขำรง. 2537. “การจัดการและการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผลผลิตป่าชุมชน: กรณีศึกษา ป่าชุมชนบ้านห้วยโป่ง ตำบลแม่วิน กิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เพิ่มศักดิ์ มกรกริรมย์. 2538. **ป่าชุมชน: แนวคิดหลักการ วิธีการ และประสบการณ์**. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.

_____. 2542. **ป่าชุมชน: สาระสำคัญและประเด็น**. ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภัทรพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. 2545. “การศึกษาความหลากหลายของพืชและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในป่าบุงชีหลง จังหวัดมหาสารคาม.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร) สาขาการจัดการทรัพยากร โครงการ สหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภูมิ พิณเทพ. 2542. “การจัดการป่าชุมชนโดยองค์กรชุมชน กรณีศึกษา ป่าชุมชนบ้านร่มโพธิ์ทอง ตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม โครงการ สหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

ศิริหทัย แทนแก้ว. 2548. “การใช้ประโยชน์และการจัดการป่าชุมชน โนนใหญ่ จังหวัดศรีสะเกษ.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร โครงการ สหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศรีสมบูรณ์ แยมกมล. 2538. “ความคิดเห็นของข้าราชการต่อศักยภาพในการบริหารงานสภาพป่าภายใต้พระราชบัญญัติสภาพป่า พ.ศ. 2537 : กรณีศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา”. ภาคนิพนธ์ ศสม. (พัฒนาสังคม) บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สงวน สุทธิอรุณ. 2522. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ชัยศิริโทรพิมพ์.

สมพร อิศวิลานนท์. 2540. **เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมศักดิ์ สุขวงศ์. 2542. **ป่าชุมชน: สาระสำคัญและประเด็น**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก.

_____. 2550. **การจัดการป่าชุมชนเพื่อคนและเพื่อป่า**. กรุงเทพฯ : ทวีวัฒน์.

สมสิน เจริญทอง. 2541. “ความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อความเป็นไปได้ในการใช้ระบบงานสาธารณสุขมูลฐานของประชาคมท้องถิ่น : กรณีศึกษาอำเภอโกรมพระ จังหวัดนครสวรรค์”. ภาคนิพนธ์ ศสม. (พัฒนาสังคม) บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สนับสนุนการทำงานของงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สมหญิง บู่แก้ว. 2553. “การประเมินมูลค่าผลผลิตที่ไม่ใช่เนื้อไม้ จากป่าชุมชนโคกใหญ่ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม.” วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2554. การประชุมวิชาการเนื่องในโอกาสแห่งป่าไม้และวันสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพกับป่าไม้ ในระหว่างวันที่ 23-24 พฤษภาคม 2554 ณ ห้องบอลรูม โรงแรมมารวย การ์เด้นส์ กรุงเทพฯ. [Online]. Available : <http://chm-thai.onep.go.th> [25/05/2555].

สุกิจ เหลืองสกุลไทย. 2544. “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ”. ภาคนิพนธ์ ศศม. (พัฒนาสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุคนธ์ นันทาวีราช. 2545. “ศักยภาพของป่าชุมชนบ้านป่าแดงในการสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตำบลป่าแดง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุจินต์ ดาววีระกุล. 2527. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้านศึกษาเฉพาะหมู่บ้านขณะเลิกการประกวดหมู่บ้านดีเด่นประจำจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี 2527.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุมาลี ทองดอนแอ. 2546. “พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชุมชนไทยทรงดำในจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร) สาขาการจัดการทรัพยากร วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรินทร์ อ้นพรหม. 2543. “การจัดการทรัพยากรป่าไม้ร่วมของชุมชนในเขตภูเขา ลุ่มน้ำขาน จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เสน่ห์ จามริก และ ยศ สันตสมบัติ. 2536. “ป่าชุมชนในประเทศไทย: แนวทางการพัฒนา เล่ม 1.” **ป่าฝนเขตร้อนกับภาพรวมของป่าชุมชนในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

อดิษฐ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. 2541. “การประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อม คืออะไร ทำเพื่อใคร ทำอย่างไร.” **เศรษฐศาสตร์ธรรมชาติ.** 16(4) : 55-84

อำนวยการ. 2532. **แนวทางการพัฒนาป่าไม้ภายหลังการปิดป่า.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรุณ แถวจตุรัส. 2543. “พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวมอแกน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาในเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

- Barbour, M. G., J. H. Burk, and W. D. Pitts. 1987. **Terrestrial Plant Ecology**. The Benjamin Cummings Pub, California.
- Best, J.W. 1977. **Research in Education**. (3rd ed). New Jersey : Prentice Hall Inc.
- Curtis, J. T., and R. P. McIntosh. 1951. "An upland forest continuum in the prairie-forest border region of Wisconsin." *Ecology*. 32:476-496.
- Curtis, J. T. 1959. **The Vegetation of Wisconsin: An ordination of plant communities**. Madison: University of Wisconsin Press.
- FAO. 1978. "Forestry for Local Community Development." **FAO Forestry Paper No.7** Rome : FAO.
- Gregersen, Hans, Sydney Draper and Dieter Elz. 1989. **People and Tree**. Washington, D.C. : World Bank.
- Harrison, S. and J. Suh. 2004. Progress and prospects of community forestry in developing and developed countries. *Management and Policy* 3(3):287-302.
- Hill, M.O. 1973. Diversity and evenness : A unify, notation and its consequences. *Ecology* 54: 427-432.
- Marriam Webster. 2013. [Online]. Available: www.merriam-webster.com/dictionary/opinion?show=0&t=1382811481 [10/09/2013].
- Pearce, David W. and Turner, R. Kerry. 1990. **Economics of natural resources and the environment**. Harvester Wheat sheaf, New York
- Rice, E. L. 1967. "Statistical method of determining quadrat size and adequacy of sampling." *Ecology*. 48: 1047-1049.
- Salam, Md.A., Noguchi, T., and Pothitan, R. 2006. Community forest management in Thailand : Current situation and dynamics in the context of sustainable development. *New Forests*, 31(2): 139-146.
- Shannon, C.E. and W. Weaver. 1949. *The mathematical theory of communication*. Illinois Press University, Urbana.
- Sharp, A. and Nakagoshi, N. 2006. Rehabilitation of degraded forests in Thailand : policy and practice. *Landscape and Ecological Engineering*, 2(2): 139-146.
- Simpson, G.G. 1949. The first three billion years of community evolution. *Brookhaven Symposium in Biology* 22: 162-177
- Smitinand, T. 1977. *Vegetation and ground covers of Thailand*. Office of the Forest Herbarium, Royal Forest Department, Bangkok.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

แบบสัมภาษณ์ระดับครัวเรือน

เรื่อง การประเมินด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนคอนยาง อำเภออมลาลัย จังหวัด กาฬสินธุ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
 หมู่บ้าน.....ตำบลหลักเมือง อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์
 ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

โปรดตอบข้อมูลตามแบบสอบถามนี้ทุกข้อ และทำเครื่องหมาย ✓ ตามข้อความที่เป็นจริง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ [ ]1 ชาย [ ]2 หญิง
2. อายุ [ ]1 20-39 ปี [ ]2 40-59 ปี [ ]3 60 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพในครอบครัว
 [ ]1 พ่อบ้าน [ ]2 แม่บ้าน [ ]3 สมาชิกในครอบครัว
4. ระดับการศึกษาผู้ให้สัมภาษณ์
 [ ]1 ไม่ได้เรียนหนังสือ [ ]2 ประถมศึกษา
 [ ]3 มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช. [ ]4 มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวส.
 [ ]5 ปริญญาตรี [ ]6 สูงกว่าปริญญาตรี
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด ..... คน
6. ภูมิลำเนา
 [ ]1 เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิม [ ]2 ย้ายมาจากตำบลอื่น
 [ ]3 ย้ายมาจากอำเภออื่น [ ]4 ย้ายมาจากจังหวัดอื่น
7. อาชีพหลักของครอบครัว
 [ ]1 ทำนา [ ]2 ทำไร่ [ ]3 ทำสวน [ ]4 ข้าราชการ
 [ ]5 รับจ้าง [ ]6 ค้าขาย [ ]7 อื่นๆ (ระบุ).....
8. รายได้ของครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมามีเฉลี่ยต่อปี .....บาท
9. ครัวเรือนของท่านมีพื้นที่ถือครอง.....ไร่
10. บทบาทของท่านในชุมชน
 [ ]1 ผู้นำชุมชน [ ]2 คณะกรรมการป่าชุมชน [ ]3 ประชาชนชาวบ้าน
 [ ]4 ชาวบ้านทั่วไป [ ]5 อื่นๆ (ระบุ).....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

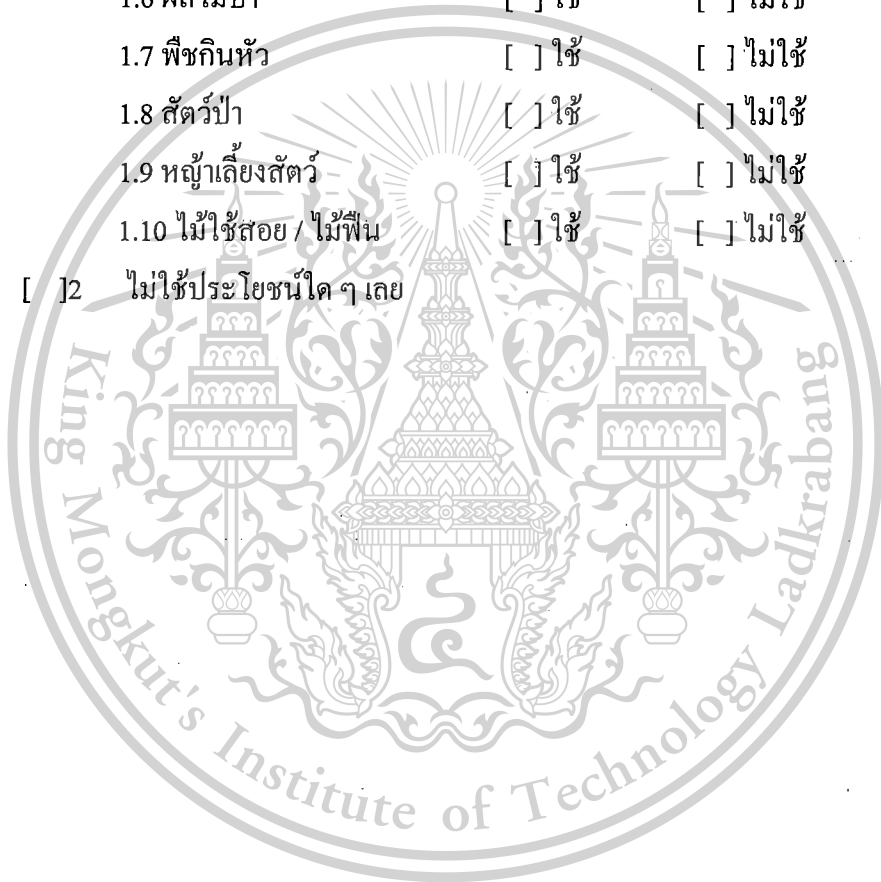
This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนดอนยาง

1. คราวเรือนของท่านใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนดอนยางหรือไม่

- [ ]1 ใช้ โดยประเภทของการใช้ประโยชน์ ได้แก่
1.1 เห็ด	[ ] ใช้	[ ] ไม่ใช่
1.2 ไข่มดแดง	[ ] ใช้	[ ] ไม่ใช่
1.3 แมลงและผลผลิตของแมลง	[ ] ใช้	[ ] ไม่ใช่
1.4 สมุนไพร	[ ] ใช้	[ ] ไม่ใช่
1.5 พืชผักป่า	[ ] ใช้	[ ] ไม่ใช่
1.6 ผลไม้ป่า	[ ] ใช้	[ ] ไม่ใช่
1.7 พืชกินหัว	[ ] ใช้	[ ] ไม่ใช่
1.8 สัตว์ป่า	[ ] ใช้	[ ] ไม่ใช่
1.9 หญ้าเลี้ยงสัตว์	[ ] ใช้	[ ] ไม่ใช่
1.10 ไม่ใช่สอย / ไม้ฟืน	[ ] ใช้	[ ] ไม่ใช่
- [ ]2 ไม่ใช่ประโยชน์ใดๆ เลย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2. ปริมาณผลผลิตจากป่าที่นำมาใช้ประโยชน์ในปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2554)

2.1) ไม้ต่าง ๆ

ชนิดของไม้	ช่วงเดือน ที่เก็บ	จำนวนครั้ง ที่เข้าไปเก็บ ต่อปี	ปริมาณที่เก็บได้ / ครั้ง		ราคา (บาท/ กก.)	หมายเหตุ
			ใช้ในครัวเรือน (กก.)	ขาย (กก.)		
1. ไม้คันทอง						
2. ไม้แดง						
3. ไม้หน้าแล้ง						
4. ไม้หนาม						
5. ไม้ขี้เฒ่า						
6. ไม้ผิงขาลาย						
7. ไม้ขี้ตั้งงั่ว						
8. ไม้ค้อ						
9. ไม้มันปู						
10. ไม้ถ่าน						
11. ไม้ปลวก (ไม้โค่น)						
12. ไม้ผิงตอง						
13. ไม้ผิงนกเค้า						
14. ไม้กาบยาง						
15. ไม้ผิงหวาน						

เมื่อท่านเทียบกับปีที่ผ่านมา ไม้ที่เก็บได้ (ข้อ 9.1)

ลดลง   เพิ่มขึ้น   ไม่เปลี่ยนแปลง สาเหตุเนื่องจาก

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2.2) แมลงและผลผลิตจากแมลง

ช่วงเดือนที่เก็บ	จำนวนครั้งที่เข้าไปเก็บต่อปี	ปริมาณที่เก็บได้ / ครั้ง		ราคา (บาท/ กก.)	หมายเหตุ (จำหน่ายที่ใด)
		ใช้ในครัวเรือน (กก.)	ขาย (กก.)		
1. ไข่แมลงแดง					
2. แมลงอินูน					
3. จักจั่น					
4. แมลงคาม					
5.					

*เมื่อท่านเทียบกับปีที่ผ่านมา ๆ มาที่เก็บได้

[ ] ลดลง [ ] เพิ่มขึ้น [ ] ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจาก.....

2.3) ไม้ใช้สอย / ไม้ฟืน

ชนิด	จำนวนครั้งที่เข้าไปเก็บ (ต่อปี)	ปริมาณที่เก็บได้ / ครั้ง		ราคา (บาท/ กก.)
		ใช้ในครัวเรือน (กก.)	ขาย (กก.)	
1.				
2.				

*เมื่อท่านเทียบกับปีที่ผ่านมา ๆ มาที่เก็บได้

[ ] ลดลง [ ] เพิ่มขึ้น [ ] ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจาก.....

2.4) พืชผักป่า

ชนิด	จำนวนครั้งที่เข้าไปเก็บ (ต่อปี)	ปริมาณที่เก็บได้ / ครั้ง		ราคา (บาท/ กก.)
		ใช้ในครัวเรือน (กก.)	ขาย (กก.)	
1. หน่อไม้				
2.				
3.				
4.				
5.				

*เมื่อท่านเทียบกับปีที่ผ่านมา ๆ มาที่เก็บได้

[ ] ลดลง [ ] เพิ่มขึ้น [ ] ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจาก.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2.5) พืชกินหัว

ชนิด	จำนวนครั้งที่เข้าไปเก็บ (ต่อปี)	ปริมาณที่เก็บได้ / ครั้ง		ราคา (บาท/ กก.)
		ใช้ในครัวเรือน (กก.)	ขาย (กก.)	
1. มันนาก				
2. มันแซง				
3.				
4.				
5.				

*เมื่อท่านเทียบกับปีที่ผ่าน ๆ มาที่เก็บได้

ลดลง เพิ่มขึ้น ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจาก.....

2.6) สมุนไพร

ชนิด	จำนวนครั้งที่เข้าไปเก็บ (ต่อปี)	ปริมาณที่เก็บได้ / ครั้ง		ราคา (บาท/ กก.)
		ใช้ในครัวเรือน (กก.)	ขาย (กก.)	
1.				
2.				
3.				
4.				

*เมื่อท่านเทียบกับปีที่ผ่าน ๆ มาที่เก็บได้

ลดลง เพิ่มขึ้น ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจาก.....

2.7) เถาวัลย์

ชนิด	จำนวนครั้งที่เข้าไปเก็บ (ต่อปี)	ปริมาณที่เก็บได้ / ครั้ง		ราคา (บาท/ กก.)
		ใช้ในครัวเรือน (กก.)	ขาย (กก.)	
1.				
2.				
3.				
4.				

*เมื่อท่านเทียบกับปีที่ผ่าน ๆ มาที่เก็บได้

ลดลง เพิ่มขึ้น ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจาก.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2.8) ผลไม้ป่า

ชนิด	จำนวนครั้งที่เข้าไปเก็บ (ต่อปี)	ปริมาณที่เก็บได้ / ครั้ง		ราคา (บาท/ กก.)
		ใช้ในครัวเรือน (กก.)	ขาย (กก.)	
1.				
2.				
3.				

*เมื่อท่านเทียบกับปีที่ผ่านมา มาที่เก็บได้

ลดลง เพิ่มขึ้น ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจาก.....

2.9) สัตว์ป่า

ชนิด	จำนวนครั้งที่เข้าไปเก็บ (ต่อปี)	ปริมาณที่เก็บได้ / ครั้ง		ราคา (บาท/ กก.)
		ใช้ในครัวเรือน (กก.)	ขาย (กก.)	
1. กิ้งก่า				
2. นก				
3.				
4.				

*เมื่อท่านเทียบกับปีที่ผ่านมา มาที่เก็บได้

ลดลง เพิ่มขึ้น ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจาก.....

2.10) อื่น ๆ

ชนิด	จำนวนครั้งที่เข้าไปเก็บ (ต่อปี)	ปริมาณที่เก็บได้ / ครั้ง		ราคา (บาท/ กก.)
		ใช้ในครัวเรือน (กก.)	ขาย (กก.)	
1.				
2.				
3.				
4.				

*เมื่อท่านเทียบกับปีที่ผ่านมา มาที่เก็บได้

ลดลง เพิ่มขึ้น ไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจาก.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาด้านนี้ ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าชุมชนดอนยาง

1. ท่านคิดว่าปัจจุบันป่าชุมชนดอนยางมีประโยชน์ต่อชาวบ้านในหมู่บ้านของท่านในระดับใด
 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก 5 มากที่สุด
2. ท่านคิดว่าป่าชุมชนดอนยางมีประโยชน์ด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1 เป็นแหล่งอาหารของชุมชน 2 เป็นแหล่งพืชสมุนไพร
 3 เป็นแหล่งไม้ใช้สอยในชุมชน 4 เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ/ท่องเที่ยว
 5 เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับป่าของเยาวชน
 6 อื่น ๆ (ระบุ) .....
3. ท่านคิดว่าสภาพป่าชุมชนดอนยางมีความสมบูรณ์อยู่ในระดับใด
 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก 5 มากที่สุด
4. การเก็บหาผลผลิตจากป่ามาใช้ประโยชน์มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่
 1 ไม่มี
 2 มี (ระบุปัญหาและแนวทางแก้ไข).....
5. ท่านเห็นด้วยกับการตั้งกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์จากป่าหรือไม่
 ไม่เห็นด้วย เพราะ.....
 เห็นด้วย เพราะ.....
6. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนดอนยางหรือไม่
 ไม่เคย เคย
 หากเคยกิจกรรมที่เข้าร่วมคือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 การปลูกป่า
 การบวชป่า
 การทำแนวกันไฟ
 ออกวัสดุ เช่น มีด, พร้า หรือยานพาหนะเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมป่าชุมชน
 ทำอาหารและเครื่องดื่มเลี้ยงเมื่อมีกิจกรรมป่าชุมชน
 ออกเงินสนับสนุนหากไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม
 การประชุมเพื่อวางแผนการจัดการและการอนุรักษ์ป่าชุมชนดอนยาง
 อื่น ๆ (ระบุ).....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

7. ท่านคิดว่าแนวทางการใช้ประโยชน์ และการจัดการชุมชนคอนกรีตในอนาคตควรจะเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [ ] พัฒนากฎระเบียบและมาตรการในการควบคุม ดูแลรักษาป่า และการใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน
- [ ] เพิ่มจำนวนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน เพื่อบริหารจัดการ และดูแลรักษาป่าอย่างทั่วถึง
- [ ] ป้องกันไฟไหม้ป่า การทำแนวกันไฟ และจัดเวรยามดูแลในฤดูแล้ง
- [ ] เพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ภายในป่าชุมชนให้มากขึ้น
- [ ] เผยแพร่กิจกรรมของป่าชุมชนสู่เยาวชนในหมู่บ้าน และโรงเรียนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น
- [ ] อื่น ๆ (ระบุ).....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

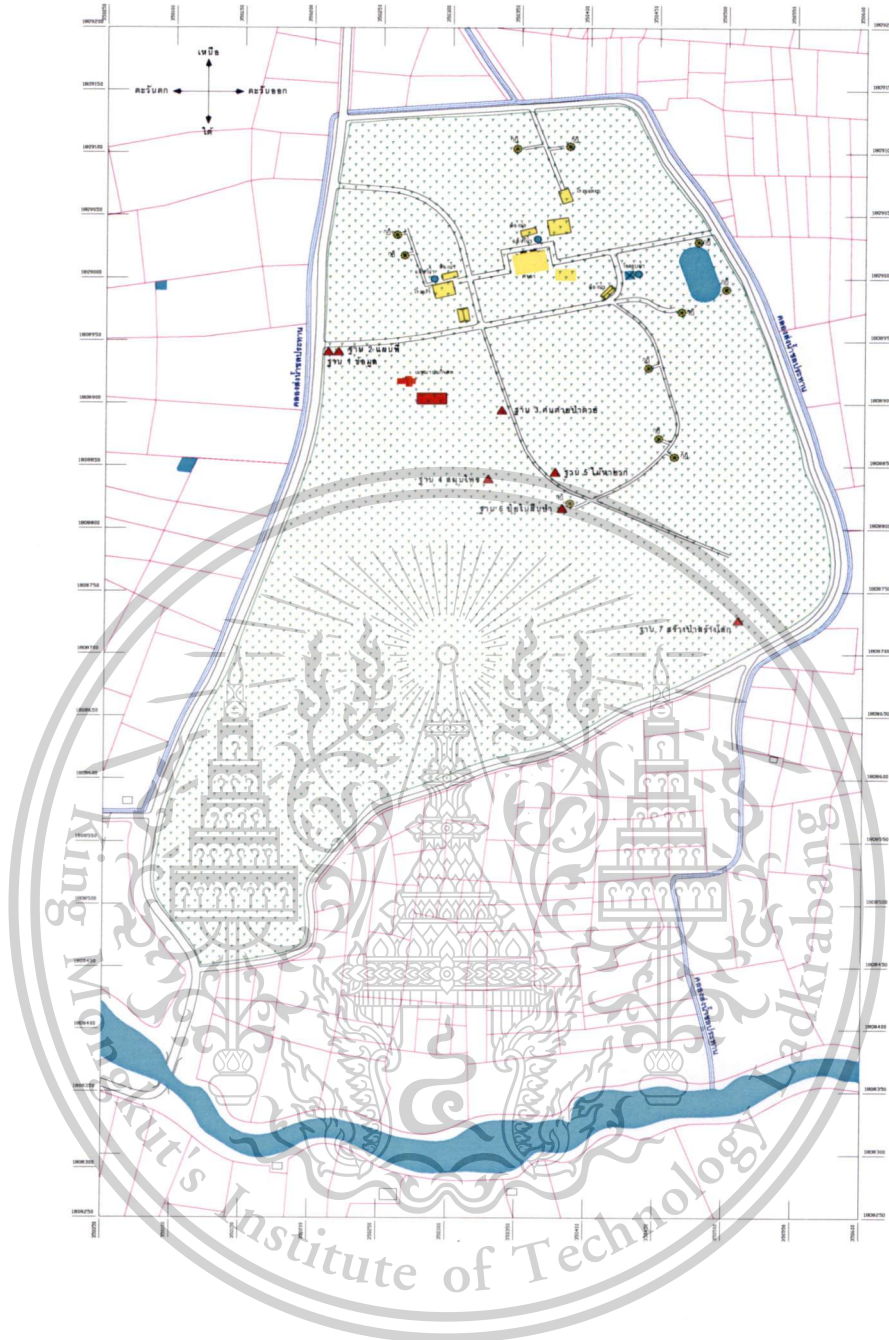
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 1 แผนที่ป่าชุมชนคอนยาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 2 วัดป่าดอนยาง ตำบลหลักเมือง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพที่ 3 กฎระเบียบของป่าชุมชนดอนยาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4 การประชุมของคณะกรรมการป่าชุมชนเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพที่ 5 แบ่งทีมการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้มีตัวแทนชาวบ้านเป็นผู้นำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาดูงาน ไม่อนุญาตให้เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 6 ไม้ยางนาเป็นพืชพรรณหลักมีอยู่ในป่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ภาพที่ 7 พืชพรรณและความอุดมสมบูรณ์ภายในป่าชุมชนคอนยาง
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 8 พืชพรรณภายในป่าชุมชนดอนยาง

ภาพที่ 9 ต้นยางนาขนาดใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

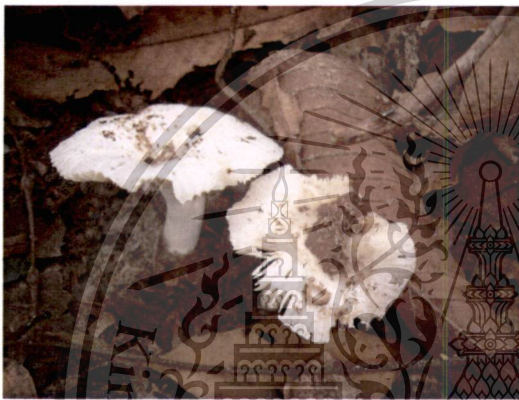

ภาพที่ 10 ป่าชุมชนดอนยางเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ป่าของนักเรียนและเยาวชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 11 ป่าชุมชนคอนยางเป็นแหล่งอาหารของชุมชนโดยเฉพาะเห็ด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 12 การสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนคอนยาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ข้อมูลประวัติผู้ร่วมวิจัย

ประวัติส่วนตัว

นายปัญญา หมั่นเก็บ

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ประวัติการศึกษา

ชื่อย่อปริญญา	สาขา	สถาบันที่จบ	ปีที่จบ
วท.บ.	เกษตรศาสตร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2527
ศบ.	เศรษฐศาสตร์	มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมศาสตร์	2545
วท.ม.	เกษตรศาสตร์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	2536
ศษ.ด.	สิ่งแวดล้อมศึกษา	มหาวิทยาลัยมหิดล	2545

สาขาวิจัยที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) การวิเคราะห์ระบบการทำฟาร์มและระบบนิเวศเกษตร การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร

ทุนการศึกษาและทุนวิจัยที่เคยได้รับ

ปี พ.ศ.	ทุนวิจัย	สถาบันที่ให้
2552	การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาฝีมือแรงงานปีงบประมาณ 2551	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
2550	การศึกษาระบบลอจิสติกส์และการจัดการโซ่อุปทานโคเนื้อในประเทศไทย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
2548	ระบบการผลิตและการตลาด โคมีชีวิตตามแนวชายแดนไทย-พม่า	กรมปศุสัตว์
2548	ความเป็นไปได้ในการพัฒนาธุรกิจมีชีวิตและธุรกิจต่อเนื่องตามแนวชายแดนไทย-พม่า	กรมปศุสัตว์
2547	การประเมินผล โครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเกษตรกรรายย่อยของเกษตรกรรายย่อยภูมินิเวศน์ฉะเชิงเทรา	มูลนิธิเกษตรกรกรรมยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ (ระดับชาติและนานาชาติ)

- Mankeb, P. 2010. Factors Affecting Decision Towards Organic Rice Farmer's Production at Trakarnpuanpon District, Ubon Rachathani Province Thailand. Proceedings 16th Asian Agricultural Symposium and 1st International Symposium on Agricultural Technology "Sufficiency Agriculture" 25-27 August 2010, Bangkok, Thailand. pp. 549-552.
- Limunggura, T., S. Pratumnan, and P. Mankeb. 2010. Factors Affecting Farmer Participation in the Agricultural Learning Center Under Sufficiency Economy Concept, Chon Buri Province, Thailand. Proceedings 16th Asian Agricultural Symposium and 1st International Symposium on Agricultural Technology "Sufficiency Agriculture" 25-27 August 2010, Bangkok, Thailand. pp.541-544.
- Teplip, J., T. Chaowalit and P. Mankeb. 2010. Production Factors Influencing Consumers' Purchasing Decision Towards Processed Meat Products of Thai-German Meat Product Co., Ltd. in Bangkok, Thailand. Proceedings 16th Asian Agricultural Symposium and 1st International Symposium on Agricultural Technology "Sufficiency Agriculture" 25-27 August 2010, Bangkok, Thailand. pp. 553-556.
- Mankeb, P. and T. Mekhora. 2007. Live Cattle and Buffalo Trading System and Condition Along Thai-Burmese. Proceedings International Conference on Engineering, Applied Sciences, and Technology (ICEAST), November 21-23, 2007, The SwissOtel Le Concorde, Bangkok, Thailand. pp 699-701.
- Mekhora, T. and P. Mankeb 2007. Production and Marketing System of Burmese Live Cattle and Buffalo in Thailand. Proceedings International Conference on Engineering, Applied Sciences, and Technology (ICEAST), November 21-23, 2007, The SwissOtel Le Concorde, Bangkok, Thailand. pp 623-625.
- Jongkaewwattana, S., A. Jintrawet, P. Mankeb and C. Sangchayoswat. 1993. A Decision Support System for Resources Optimization in Rice Production in the North and Northeast Thailand. Proceedings Low-Input Sustainable Crop Production Systems in Asia, KSCS, Korea. pp 325-346.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การเสนอผลงานวิชาการ

ปัญญา หมั่นเก็บ, สุนิสา น้อยไสน และทิพวรรณ ลิ้มจุง. 2554. การเปลี่ยนแปลงสภาพครัวเรือนเกษตรกรในเขตชานเมือง กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 49 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาส่งเสริมการเกษตร. หน้า 137-144.

เลิศฤทธิ์ ทรัพย์เฉลิม, ปัญญา หมั่นเก็บ และทิพวรรณ ลิ้มจุง. 2554. กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทำสวนผลไม้ของเกษตรกร กรณีศึกษาบ้านบ่อหิน ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 49 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาส่งเสริมการเกษตร. หน้า 124-130.

สุพรรณิ เลขกลาง, ปัญญา หมั่นเก็บ และทิพวรรณ ลิ้มจุง. 2554. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์. การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 49 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาส่งเสริมการเกษตร. หน้า 131-136.

ทิพวรรณ แสงเหลือ, ดวงกมล ปานรศทิพ ชรรมาธิวัฒน์ และปัญญา หมั่นเก็บ. 2554. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดระยอง. การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 49 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาส่งเสริมการเกษตร. หน้า 35-42.

ชิตชนก ตระกูลทิพย์, ทิพวรรณ ลิ้มจุง และปัญญา หมั่นเก็บ. การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษาชุมชนเกษตรบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า. 28(2): 74-82.

ปัญญา หมั่นเก็บ และลือพงษ์ ลือนาม. 2552. ผลของน้ำส้มควันไม้จากไม้ไผ่ต่อการเจริญเติบโตของคะน้าและกวางตุ้ง. การประชุมทางวิชาการ ปี 2552 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ร่วมกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น “การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน”. หน้า 466-469.

ปัญญา หมั่นเก็บ และ ชำรงค์ เมฆโหรา. 2552. ลอจิสติกส์และการจัดการโซ่อุปทานโคเนื้อในประเทศไทย. การสัมมนาวิชาการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2552. หน้า 260- 261.

ปัญญา หมั่นเก็บ และ ชำรงค์ เมฆโหรา. 2552. การศึกษาเปรียบเทียบมูลค่าเพิ่มของธุรกิจโคเนื้อที่ผ่านระบบโรงฆ่าสัตว์ทั่วไปและโรงฆ่าสัตว์มาตรฐานในประเทศไทย. การสัมมนาวิชาการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2552. หน้า 257-259.

ปัญญา หมั่นเก็บ และ ชำรงค์ เมฆโหรา. 2552. การดำเนินงานของโรงฆ่าสัตว์ตามเส้นทางเดินของโคและกระบือจากสภาพพม่าในประเทศไทย. การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 46 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ. หน้า 413 – 419.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.